

**Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων**

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία»**

**Προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές προς την ΕΕ
από την Δημιουργία της ΟΝΕ(2000) έως και
την σημερινή μεταναστευτική κρίση**

**Η πολιτική της ΕΕ και οι οικονομικές πολιτικές και
Κοινωνικές επιπτώσεις**

Καρνέζης Μάριος

Κόρινθος. Φεβρουάριος 2017

University of Peloponnese
Faculty of Social and Political Sciences
Department of Political Studies and International
Relations

Master Program in
«Global Political Economy»

**Refugee and migration flows to the EU from the creation of
EMU (2000) to the current immigration crisis**

EU policy and the economic, political and social implications

Karnezis Marios

Corinth, February 2017

Πίνακας περιεχομένων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	
ABSTRACT.....	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1- Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ.....	1
1.1. Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις.....	1
1.2. Θεωρίες για το μεταναστευτικό φαινόμενο	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	6
2.1. Η μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης	6
2.2. Θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διαδραματίζουν ρόλο στη μεταναστευτική πολιτική	9
2.3. Η δικαστική προστασία των ζητημάτων μετανάστευσης	14
2.4. Η Μετανάστευση στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.....	15
2.5. Μετανάστες χωρίς άδεια ή νόμιμη δικαιολογία στην ΕΕ	16
2.6. Το Σύστημα του Δουβλίνου και η Ευρωπαϊκή πολιτική ασύλου.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΡΟΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΝΟΤΟΥ	20
ΕΠΙΛΟΓΟΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	34
Βιβλιογραφία	38

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η ανάδειξη των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών προβλημάτων, τα οποία απορρέουν από τις μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και πως αυτά τα προβλήματα, δοκιμάζουν την συνοχή και το κοινό μέλλον των εταίρων της. Συγκεκριμένα, σκοπός της είναι να παράσχει καταρχάς μια τεκμηριωμένη ανάλυση γύρω από τη διαμόρφωση της μεταναστευτικής πολιτικής στην ΕΕ και τις νεότερες εξελίξεις στο εν λόγω πεδίο καθώς και την ανάλυση του ζητήματος των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών που εξελίσσονται προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, με τις χώρες του ευρωπαϊκού νότου να σηκώνουν το κύριο βάρος των ρευμάτων αυτών.

Κεντρικός άξονας της εργασίας και ταυτόχρονα ερευνητικό αυτής ερώτημα είναι το πως και σε ποιο βαθμό, το ζήτημα των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών έχει επιδράσει στην οικονομική, πολιτική και κοινωνική ζωή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στη βάση αυτής της προβληματικής θα εξεταστεί κριτικά το αν το πρόβλημα των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών στην Ευρωπαϊκή Ένωση αναμένεται να ωθήσει το ευρωπαϊκό οικοδόμημα να εξελιχθεί από μια οικονομική ένωση, σε μια ενιαία πολιτική οντότητα ή θα οδηγήσει αναπόφευκτα σε αποτυχία του βασικού προτάγματος και εγχειρήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι η ενοποίηση του ευρωπαϊκού χώρου.

Προς αυτή την κατεύθυνση η παρούσα διπλωματική δομείται σε τέσσερα κεφάλαια. Στο εναρκτήριο πρώτο κεφάλαιο, εξετάζονται ζητήματα εννοιολογικής αποσαφήνισης του φαινομένου της μετανάστευσης όπως επίσης και η αποδόμηση της έννοιας στις κύριες συνιστώσες της καθώς και η ιστορική εξέλιξη του μεταναστευτικού φαινομένου.

Στο δεύτερο κεφάλαιο βασικό αντικείμενο αποτελεί η μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στα πλαίσια αυτά, σε πρώτη φάση αναλύεται η

θεσμική διάρθρωση της ΕΕ με τα αρμόδια αυτής όργανα για τη χάραξη και την εφαρμογή των μεταναστευτικών πολιτικών, ενώ παράλληλα παρουσιάζονται οι ευρωπαϊκές Συνθήκες και τα Συμβούλια τα οποία ασχολήθηκαν με το μεταναστευτικό ζήτημα.

Στο τρίτο κεφάλαιο, αποκαλύπτονται ορισμένες βασικές πτυχές του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ευρώπη. Στα πλαίσια αυτά, θα αναλυθούν οι αιτίες που συνετέλεσαν στην ένταση του φαινομένου. Παράλληλα, θα αναλυθούν οι οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές επιπτώσεις του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με ειδική αναφορά στις χώρες που έχει κυρίως επηρεάσει. Καθώς οι ροές αυτές διέρχονται κυρίως από την Ελλάδα μέσω της Τουρκίας καταστρώντας κατ'αυτό τον τρόπο τις δύο γειτονικές και σύμμαχες χώρες, κλειδιά στην αντιμετώπιση του προβλήματος.

Στο καταληκτικό μέρος της εργασίας θα προσεγγισθεί κριτικά το βασικό ερευνητικό ερώτημα δηλαδή το αν και κατά πόσο η αντιμετώπιση του προβλήματος από την Ευρωπαϊκή Ένωση αναμένεται να ωθήσει το ευρωπαϊκό οικοδόμημα να εξελιχθεί από μια οικονομική ένωση, σε μια ενιαία πολιτική οντότητα ή θα οδηγήσει αναπόφευκτα σε αποτυχία του βασικού προτάγματος και εγχειρήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι η ενοποίηση του ευρωπαϊκού χώρου δοκιμάζοντας τη συνοχή της για την οποία εργάστηκε τόσο σκληρά στην μεταπολεμική περίοδο έως και σήμερα.

ABSTRACT

The main purpose of this thesis is to highlight the economic, social and political problems arising from migration and refugee flows in the European Union, and that these problems, test the consistency and the common future of its partners. Specifically, the aim is to first provide a reasoned analysis about the formation of immigration policy in the EU and the latest developments in this field as well as the analysis of the issue of migration and refugee flows evolve into the European Union, the countries of southern Europe to bear the brunt of these flows.

Central axis of the work and at the same time this research question is how and to what extent, the issue of migration and refugee flows have an impact on the economic, political and European Union social life. Based on this problem will critically examine whether the problem of migration and refugee flows in the European Union is expected to push the European project evolve from an economic union into a single political entity or will inevitably lead to failure of the basic project, and exercise of European Union is the unification of the European area.

So, the present thesis is structured in four chapters. In opening first chapter it is examined the conceptual clarification of issues of migration phenomenon as well as the degradation of the concept of the main components as well as the historical evolution of the migration phenomenon.

The second chapter is the main subject of EU immigration policy. In this context, initially analyzed the EU's institutional structure with the competent bodies that the formulation and implementation of migration policies, while also showing the European treaties and the councils which dealt with the immigration issue.

In the third chapter, it is analyzed the latest figures revealed some key aspects of the migration phenomenon in Europe. In this context, they analyze the causes that

contributed to the intensity of the phenomenon. They will also analyze parameters and aspects, namely the economic, political and social impact of immigration in the European Union, with particular reference to countries which have particularly affected.

As the flows are passed mainly from Greece through Turkey making in this way the two neighboring and allied countries, keys to tackling the problem the way will be explained in which the two countries are facing the problem.

In the last and concluding part of the thesis the main research question will critically approach whether and how the problem of migration in the European Union is expected to push the European project evolve from an economic union into a single political entity or will inevitably lead a failure of the basic project, and the European Union project is the consolidation of the European area testing the consistency for which he worked so hard in the post-war period until today.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1- Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

1.1. Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις

Κάθε απόπειρα για την ανεύρεση ενός επαρκούς και κοινά αποδεκτού εννοιολογικού προσδιορισμού της μετανάστευσης, βρίσκεται αντιμέτωπη με την πρόκληση της υπέρβασης κάποιων δυσκολιών. Οι εν λόγω δυσκολίες απορρέουν από το γεγονός ότι η έννοια της μετανάστευσης, σχετίζεται με ένα φαινόμενο το οποίο ως διαδικασία είναι πολυσύνθετο και κατά την εξέλιξή του λαμβάνουν χώρα σημαντικές μεταβολές σε ατομικό, συλλογικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο αφενός στη χώρα προέλευσης αφετέρου δε και στη χώρα προορισμού (Εμκε-Πουλοπούλου, 2007).

Η μετακίνηση πληθυσμών αποτελεί ένα φαινόμενο τόσο παλιό, όσο παλιά είναι και η ιστορία της εμφάνισης του ανθρώπου πάνω στην γη. Η λέξη «μετανάστευση» προέρχεται από τη λέξη «μεταναστεύω», η οποία σημαίνει αλλάζω τον τόπο κατοικίας μου. Η Διεθνής Εγκυκλοπαίδεια των Κοινωνικών Επιστημών έχει ορίσει ως μετανάστευση, την συντονισμένη και εθελοντική κίνηση ενός σημαντικού αριθμού ανθρώπων από τον τόπο της συνήθους κατοικίας τους σε έναν νέο (International Encyclopedia of Social Sciences, 1968). Στην Διεθνή Εγκυκλοπαίδεια του πληθυσμού (International Encyclopedia of Population), ως μετανάστευση ορίζεται η γεωγραφική κινητικότητα που συνεπάγεται αλλαγή της συνήθους διαμονής ανθρώπων, μεταξύ περιοχών κατοικίας, διαφορετικών τύπων (International Encyclopaedia of Population, 1982).

Η μετανάστευση, ως κοινωνικό φαινόμενο, αποτελεί μια από τις αιτίες της κοινωνικής αλλαγής και είναι ένας από τους τρεις βασικούς λόγους της δημογραφικής αλλαγής, τα άλλα δύο είναι η γέννηση και ο θάνατος. Η μετανάστευση, αποτελεί μια διαδικασία διπλής κατεύθυνσης. Από την μια, αποτελεί μια απάντηση στην οικονομική και κοινωνική αλλαγή και παράλληλα είναι ένας

καταλύτης για την αλλαγή για εκείνες τις περιοχές οι οποίες δέχονται και χάνουν μετανάστες.

Αν και η ανθρώπινη κινητικότητα υπήρξε το χαρακτηριστικό του ανθρώπου από καταβολής κόσμου, η ταχύτητα της εκβιομηχάνισης και της αστικοποίησης στη σύγχρονη εποχή της έχει δώσει μεγάλη ώθηση και με την ανάπτυξη των σύγχρονων μέσων μεταφοράς και επικοινωνίας, χιλιάδες άνθρωποι σε κάθε χώρα άρχισαν να εγκαταλείπουν την συνήθη διαμονή τους προς αναζήτηση νέων θέσεων εργασίας και νέων ευκαιριών.

Ήδη από τα μέσα του 20ου αιώνα, η μετανάστευση ως κοινωνικό φαινόμενο, αποτέλεσε έναν από τους βασικούς παράγοντες μετασχηματισμού, σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο και παράγοντα ανάπτυξης, διεθνώς. Αν και μόνο ένα ποσοστό της τάξης του 3% του παγκόσμιου πληθυσμού, μεταναστεύει σε άλλη χώρα, ωστόσο τα χαρακτηριστικά αλλά και οι συνέπειες που επιφέρει η μετανάστευση ως φαινόμενο, τόσο στις χώρες υποδοχής όσο και στις χώρες αποστολής, εμφανίζονται να έχουν σε μεγάλο βαθμό μεταβληθεί συγκριτικά με άλλες προγενέστερες περιόδους. (OECD, 2009:2)

Σήμερα το μεταναστευτικό φαινόμενο, αποτελεί ένα πολύπλοκο φαινόμενο, γεγονός το οποίο γίνεται αντιληπτό και σκιαγραφείται όταν κάνουμε λόγο για τις σύγχρονες μεταναστευτικές ροές. Έτσι ο παγκόσμιος μεταναστευτικός χάρτης, αναδιατάσσεται συνεχώς μέσα από την συμπερίληψη νέων χωρών υποδοχής και αποστολής μεταναστών, ωστόσο σήμερα, η παραδοσιακή διάκριση μεταξύ χωρών αποστολής, υποδοχής και διέλευσης μεταναστών είναι δύσκολο πλέον να γίνει, καθώς πλέον μία χώρα, μπορεί σήμερα, να επιτελεί ταυτόχρονα και τους τρεις ρόλους (Castles and Miller 2009, Koser 2007).

Εκ παραλλήλου, αναδεικνύονται όλο και συχνότερα τα ποικίλα αντικρουόμενα συμφέροντα μεταξύ των χωρών υποδοχής και των χωρών αποστολής (Davis 1989), συμφέροντα, τα οποία συμμετέχουν κατά κύριο λόγο στην βασική διαμόρφωση των μεταναστευτικών κρατικών πολιτικών που υιοθετούνται από τις χώρες υποδοχής. Η τυπολόγηση του μεταναστευτικού φαινομένου γίνεται ακόμη πιο δυσχερής καθώς, η μετανάστευση βρίσκεται σε διαρκή αλληλεπίδραση με το πολιτικό και το κοινωνικό πλαίσιο, με αποτέλεσμα να αναπτύσσονται νέα είδη μετανάστευσης όπως η

προσωρινή και η μόνιμη, η εποχική και η κυκλική, η νόμιμη και η παράνομη μετανάστευση κλπ. όπως επίσης και μια σειρά νέων λόγων και κινήτρων που συμβάλλουν στο μεταναστευτικό φαινόμενο, όπως η εργασία, η οικογενειακή συνένωση κλπ. (King 2002).

1.2. Θεωρίες για το μεταναστευτικό φαινόμενο

Ένας μεγάλος αριθμός μελετητών έχουν αναλύσει το κοινωνικό φαινόμενο της μετανάστευσης. Λόγω των διαφορετικών προσεγγίσεων και μεθοδολογιών που χρησιμοποιούνται από κάθε ερευνητή καθώς επίσης και λόγω των ποικίλων προοπτικών ανάλυσης σχετικά με το φαινόμενο, η διεθνής βιβλιογραφία είναι ιδιαίτερα πλούσια.

Η ερμηνεία του μεταναστευτικού φαινομένου, αποτέλεσε το περιεχόμενο θεωρητικών προσεγγίσεων ήδη από πολύ νωρίς. Ήδη από τα τέλη του 19ου αιώνα, όταν ο Ravenstein δημοσίευσε το 1885, τους *Νόμους της Μετανάστευσης* στο περιοδικό γεωγραφίας *Journal of the Statistical Society*, βασιζόμενος σε δευτερογενή δεδομένα για την εσωτερική μετανάστευση στη Μ. Βρετανία, έμεινε στην ιστορία, ως ο πρωτοπόρος θεωρητικός της μετανάστευσης (Arango 2000).

Έκτοτε, πολλές ερμηνευτικές προσεγγίσεις, οι οποίες προέρχονται από διάφορα επιστημονικά πεδία (κοινωνιολογία, οικονομία, ανθρωπολογία κλπ.) ασχολήθηκαν με το μεταναστευτικό φαινόμενο (Grigg 1971, Porter, 1956, Grandstaff, 1975).

Διάφορες προσπάθειες για τον ορισμό του φαινομένου της μετανάστευσης και οι συνακόλουθες σχετικές έρευνες, έχουν οδηγήσει στην εμφάνιση ενός αριθμού θεωριών και φιλοσοφικών προσεγγίσεων. Ωστόσο, η ανασκόπηση των σχετικών θεωριών και προσεγγίσεων έχει δείξει, ότι μέχρι στιγμής δεν υπάρχει ένα θεωρητικό πλαίσιο το οποίο να έχει κερδίσει την καθολική αποδοχή.

Αν και δεν έχει διατυπωθεί, μια ολοκληρωμένη και ευρέως αποδεκτή θεωρία, οι μελετητές της μετανάστευσης έχουν προσπαθήσει να διατυπώσουν θεωρίες, οι οποίες βασίζονται σε διάφορες πτυχές της μετανάστευσης.

Όσον αφορά τη γένεση της μετανάστευσης, κάποιες μελέτες, επικεντρώνονται στην διαδικασία λήψης αποφάσεων των ατόμων και άλλοι εστιάζουν στην κοινωνία. Ορισμένες άλλες εργασίες χρησιμοποιούν τους όρους «ανθρωπισμός» και «ντετερμινισμός» για να υποδηλώσουν το ίδιο. Στην ανθρωπιστική προσέγγιση, το άτομο είναι αυτό που θα επιλέξει, αν θα μεταναστεύσει ή όχι. Αντίθετα, στην ντετερμινιστική εκδοχή, είναι η κοινωνία στην οποία το άτομο ζει, η οποία αποτελεί τον κρίσιμο παράγοντα για την λήψη της σχετικής απόφασης. Παρόλα αυτά, κάποιες άλλες μελέτες έχουν προσπαθήσει να ενσωματώσουν σε μια ενιαία θεωρία την ντετερμινιστική και την ανθρωπιστική προσέγγιση.

Οι διάφορες θεωρίες της μετανάστευσης μπορούν σε γενικές γραμμές να τυποποιηθούν, σε κατηγορίες, με κριτήριο αφενός το επιστημονικό πεδίο από το οποίο εκπορεύονται (Castles and Miller 2009), όπως επίσης και με κριτήριο το επίπεδο ανάλυσης το οποίο προκρίνουν, καθώς επίσης και με κριτήριο το αν επιχειρούν να ερμηνεύσουν τα αίτια της μετανάστευσης ή τους λόγους για τους οποίους το μεταναστευτικό φαινόμενο διαιώνίζεται στη διάρκεια του χρόνου (Massey et al. 1993).

Κατά τη δεκαετία του 1960, η μαρξιστική παράδοση, καθιέρωσε τον όρο μετανάστης προσπαθώντας να αναλύσει το κοινωνικό θέμα της μετανάστευσης μέσα από τους μηχανισμούς της αγοράς εργασίας, οι οποίοι συμβάλλουν στην εισαγωγή ή την εξαγωγή εργατικής δύναμης, η οποία συντελείται στη βάση της εκμετάλλευσης των μεταναστών-εργατών και άρα της περιθωριοποίησής τους (Μουσούρου, 1991:55)

Μετά το 1965, η προσέγγιση του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ευρώπη, έγινε μέσω του θεωρητικού πολιτισμικού πλουραλισμού και στα πλαίσια αυτά αξιολογήθηκε θετικά, η προσέγγιση του φαινομένου της μετανάστευσης μέσα από ένα γενικότερο κλίμα αμφισβήτησης του εθνοκεντρικού μοντέλου στον ευρωπαϊκό χώρο (Βεντούρα,1994: 36-40).

Στη συνέχεια, η δεκαετία του 1980, χαρακτηρίζεται από μια προϊούσα μετατόπιση του ενδιαφέροντος της επιστημονικής μελέτης, από τα αιτιοκρατικά-ντετερμινιστικά σχήματα, σε νέες θεωρητικές κατευθύνσεις, οι οποίες εξετάζουν

την κοινωνική αλλαγή, τις κοινωνικές σχέσεις, τις λειτουργίες εκ παραλλήλου με την συσχέτισή τους με τις υφιστάμενες δομές. Υπ' αυτή την έννοια, ο μετανάστης παύει να θεωρείται πλέον ως θύμα, αλλά εξετάζεται και μέσα από το επίπεδο των δομών σχέσεων τις οποίες ο ίδιος αναπτύσσει και συμμετέχει (Βεντούρα, 1994: 41).

Έτσι, ο μετανάστης δεν αντιμετωπίζεται πλέον, μόνο από την πλευρά θυματοποίησης του, αλλά και στο επίπεδο των σχέσεων που αυτός αναπτύσσει και υπ' αυτή την έννοια μετατρέπεται σε κοινωνικό δρών υποκείμενο, που έχει ενεργό συμμετοχή στην διαμόρφωση των κοινωνικών δεδομένων, σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο και ρευστό περιβάλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

2.1. Η μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο βασικός σκοπός της δημιουργίας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ήταν κατά κύριο λόγο, η τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης μέσω της ελεύθερης κυκλοφορίας των αγαθών, των κεφαλαίων, των ανθρώπων και των υπηρεσιών στο πλαίσιο του κοινού χώρου της Κοινότητας. Υπ' αυτή την έννοια, η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων συνιστά επομένως πρωτεύον χαρακτηριστικό στοιχείο της δομής και της φιλοσοφίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο πρώτος κανονισμός περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων το 1968 (Οδηγία 68/360/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 15ης Οκτωβρίου 1968 περί καταργήσεως των περιορισμών στη διακίνηση και στη διαμονή των εργαζομένων των κρατών μελών και των οικογενειών τους στο εσωτερικό της Κοινότητας)¹ αναγνώριζε ότι οι εργαζόμενοι θα πρέπει όχι απλώς να μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα, αλλά επιπλέον να μπορούν και να συνοδεύονται από τα μέλη της οικογένειάς τους, ανεξάρτητα από την εθνικότητά τους.

Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει αναπτύξει ένα σύνολο νομοθεσίας σχετικά με τη δυνατότητα μεταφοράς των δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης, για την προστασία των δικαιωμάτων κοινωνικής πρόνοιας και υγειονομικής περίθαλψης, όπως επίσης και ένα πλαίσιο διατάξεων σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των τυπικών προσόντων.

Το μεγαλύτερο μέρος της συγκεκριμένης νομοθεσίας, η οποία ισχύει για τους πολίτες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ισχύει και για άλλες κατηγορίες πολιτών οι οποίες προέρχονται από χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι οι πολίτες κρατών εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης και ειδικότερα της Νορβηγίας, της Ισλανδίας και του Λιχτενστάιν, οι οποίες εντάσσονται στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ)², που θεσμοθετήθηκε και τέθηκε σε ισχύ το 1994, έχουν τα ίδια ακριβώς δικαιώματα για ελεύθερη κυκλοφορία, εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως ακριβώς και οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο ίδιο πλαίσιο, βάσει ειδικής συμφωνίας η οποία συνομολογήθηκε μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ελβετίας το 1999 (2009/392/ΕΚ: Απόφαση του

¹ Council Directive 68/360/EEC of 15 October 1968 on the abolition of restrictions on movement and residence within the Community for workers of Member States and their families, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:31968L0360&from=EL>

² Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, 2 Μαΐου 1992, Μέρος III, Ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων, ΕΕ 1994 L1.

Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2008 , για τη σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της, πρωτοκόλλου της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της, αφενός, και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, αφετέρου, για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων όσον αφορά τη συμμετοχή, ως συμβαλλόμενων μερών, της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας κατόπιν της προσχωρήσεώς τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση)³ , οι πολίτες της Ελβετίας έχουν ομοίως το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και εγκατάστασης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και η Ελβετία αποτελούν περαιτέρω μέλη της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ), ενός διακυβερνητικού οργανισμού, ο οποίος στοχεύει στην ανάπτυξη του εμπορίου και της ολοκλήρωσης σε οικονομικό επίπεδο.

Επίσης όσον αφορά την Τουρκία, οι Τούρκοι πολίτες απολαύουν επίσης μιας σειράς ειδικών προνομίων όπως προβλέπονται από το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα ενώ οι Τούρκοι πολίτες, δεν απολαύουν του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ωστόσο, επωφελούνται από τη Συμφωνία Σύνδεσης Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ)-Τουρκίας, την γνωστή ως «Συμφωνία της Άγκυρας»⁴, την οποία συνήψε η Ευρωπαϊκή Ένωση, το 1963 με την Τουρκία και η οποία στη συνέχεια συμπληρώθηκε με το «Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Συμφωνίας της Άγκυρας» του 1970⁵.

Αποτέλεσμα των εν λόγω συμφωνιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Τουρκία, είναι ότι οι Τούρκοι πολίτες στους οποίους επιτρέπεται να εισέλθουν νόμιμα στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με σκοπό να εργαστούν ή να εγκατασταθούν , απολαύουν κάποιων προνομίων, και ειδικότερα, έχουν δικαίωμα παραμονής ενώ επιπλέον προστατεύονται από ενδεχόμενη απέλασή τους. Περαιτέρω, προστατεύονται επίσης και από το άρθρο 41 του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Συμφωνίας της Άγκυρας, τη λεγόμενη ρήτρα διατήρησης της ισχύουσας κατάστασης, η οποία διασφαλίζει τους Τούρκους πολίτες, έναντι του ενδεχομένου, επιβολής περισσότερων περιορισμών σε σχέση με τους περιορισμούς εκείνους οι οποίοι ίσχυαν κατά την έναρξη ισχύος της ρήτρας.

Η συνθήκη του Μάαστριχτ η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1993 αποτέλεσε σημαντική εξέλιξη στα ζητήματα μεταναστευτικής πολιτικής της Ένωσης, καθώς δημιούργησε την ιθαγένεια της Ένωσης. Προϋπόθεση ωστόσο για την κτήση της ιθαγένειας της Ένωσης, αποτελεί η προϋπόθεση, της κατοχής ιθαγένειας από το πρόσωπο, ενός

³ COUNCIL DECISION of 27 November 2008 on the conclusion, on behalf of the European Community and its Member States, of a Protocol to the Agreement between the European Community and its Member States, of the one part, and the Swiss Confederation, of the other, on the free movement of persons regarding the participation, as contracting parties of the Republic of Bulgaria and Romania pursuant to their accession to the European Union (2009/392/EC), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009D0392&from=EL>

⁴ Συμφωνία σύνδεσης ΕΟΚ-Τουρκίας (1963), ΕΕ Αριθ. 217, της 29ης Δεκεμβρίου 1964 (Συμφωνία της Άγκυρας)

⁵ Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο του 1970, ΕΕ 1972 L 293.

από τα κράτη μέλη της ΕΕ. Η ιθαγένεια της Ένωσης, είναι σημαντικό θεσμικό εργαλείο για την αποτελεσματική ενίσχυση της ελεύθερης κυκλοφορίας των πολιτών αλλά και των μελών των οικογενειών τους ανεξαρτήτως εθνικότητας στην οποία ανήκουν.

Περαιτέρω η υπογραφή το 1985 της συμφωνίας του Σένγκεν, είχε ως αποτέλεσμα, την κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα για τα κράτη μέλη τα οποία συμμετείχαν στην Σένγκεν. Έως το 1995 είχε δημιουργηθεί ένα πολυσύνθετο σύστημα για την διενέργεια εξωτερικών ελέγχων, σύστημα το οποίο ρύθμιζε τις προϋποθέσεις και τον τρόπο σύνομης πρόσβασης στη ζώνη Σένγκεν.

Στη συνέχεια, το 1997 το σύστημα Σένγκεν αποτέλεσε αναπόσπαστο μέρος της έννομης τάξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο ως σήμερα αναπτύσσεται στο πλαίσιο του Κώδικα Συνόρων Σένγκεν (Schengen Borders Code)⁶, ο οποίος ενοποιεί τους υφιστάμενους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι οποίοι αποτελούν το ρυθμιστικό πλαίσιο διαχείρισης των ευρωπαϊκών συνόρων. Επίσης, το 2004 δημιουργήθηκε ο Frontex, που αποτελεί έναν Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος παράσχει συνδρομή στα κράτη μέλη για να διαχειριστούν αποτελεσματικά τα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο Frontex έχει πολλούς τομείς ευθύνης, οι οποίοι προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2007/2004⁷ μεταξύ αυτών και επιχειρήσεις στα πλαίσια των οποίων συντονίζει την αποστολή ειδικά εκπαιδευμένου προσωπικού, καθώς και τεχνικού εξοπλισμού (αεροσκάφη, πλεούμενα και εξοπλισμός ελέγχου/επιτήρησης των συνόρων) στις περιοχές εξωτερικών συνόρων που έχουν ανάγκη από πρόσθετη βοήθεια, αλλά και ταχεία αντίδραση σε περίπτωση που ένα κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αντιμέτωπο με έντονες πιέσεις στα εξωτερικά του σύνορα, ιδίως λόγω της άφιξης μεγάλου αριθμού ατόμων από χώρες εκτός ΕΕ, ο Frontex συντονίζει την αποστολή ευρωπαϊκών ομάδων συνοριοφυλάκων.

Από τη σύναψη το 1957 των Συνθηκών της Ρώμης ως σήμερα, έχουν γίνει διαδοχικές τροποποιήσεις τους, οι οποίες τροποποιήσεις έχουν διευρύνει σε πολύ σημαντικό βαθμό τις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (τότε Κοινοτήτων) σε θέματα που σχετίζονται με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο, με τη μετανάστευση. Ειδικότερα η συνθήκη του Άμστερνταμ παρείχε στην Ευρωπαϊκή Ένωση ένα ισχυρό πλαίσιο νέων αρμοδιοτήτων και τη νομική βάση άσκησης αυτών των αρμοδιοτήτων στους τομείς της μετανάστευσης και του ασύλου, των συνόρων, των θεωρήσεων και

⁶ Schengen Borders Code, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=URISERV:114514&from=EL>

⁷ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 2007/2004 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 26ης Οκτωβρίου 2004 σχετικά με τη σύσταση ευρωπαϊκού οργανισμού για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32004R2007&qid=1474271405714&from=EL>

των επιστροφών. Η εν λόγω διαδικασία ολοκληρώθηκε στη συνέχεια με την θέσπιση της Συνθήκης της Λισαβόνας, η οποία επέκτεινε περαιτέρω τις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στον τομέα της μεταναστευτικής πολιτικής καθώς και στον τομέα της ενσωμάτωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, υπηκόων τρίτων χωρών.

Έκτοτε έχει καταγραφεί αξιοσημείωτη εξέλιξη του κεκτημένου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά την μετανάστευση και το άσυλο, μέσα από ένα σύνολο κανονισμών, οδηγιών αλλά και μέσω της σύναψης διακυβερνητικών συμφωνιών, στο ρυθμιστικό πεδίο των οποίων, εμπίπτει, το σύνολο σχεδόν των θεμάτων τα οποία αφορούν τα μεταναστευτικά ζητήματα και το άσυλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δεσμεύοντας όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως κοινοτικό κεκτημένο.

Τα τελευταία χρόνια, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει παράξει ένα θεσμικό πλαίσιο σε νομοθετικό επίπεδο που ρυθμίζει την μετανάστευση προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, ορισμένων κατηγοριών προσώπων, όπως επίσης και κανόνες για τους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν νόμιμα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.2. Θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διαδραματίζουν ρόλο στη μεταναστευτική πολιτική

Η κοινή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα του ασύλου, της μετανάστευσης, των ελέγχων και των θεωρήσεων στα εξωτερικά της σύνορα βασίζεται στον τίτλο V (χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Με βάση τα πρωτόκολλα αριθ. 21 και 22 των Συνθηκών, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιρλανδία και η Δανία δεν συμμετέχουν στη θέσπιση από το Συμβούλιο μέτρων πολιτικής τα οποία προτείνονται στα πλαίσια του τίτλου V της ΣΛΕΕ. Πάντως, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία δικαιούνται μέσα σε διάστημα τριών μηνών από την υποβολή πρότασης ή νομοθετικής πρωτοβουλίας, να γνωστοποιούν στο Συμβούλιο αν επιθυμούν να συμμετάσχουν στα εν λόγω προτεινόμενα μέτρα πολιτικής.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί ένα θεσμό του οποίου τα όργανα και ο τρόπος λειτουργίας τους είναι ιδιαίτερος. Η εν λόγω ιδιαιτερότητα έγκειται στο γεγονός ότι τα κράτη μέλη τα οποία αποτελούν την Ευρωπαϊκή Ένωση, αν και συνεχίζουν τυπικά να διατηρούν την ανεξαρτησία τους και να συνιστούν κυρίαρχα έθνη, ωστόσο έχουν συναινέσει από κοινού ώστε να ενώσουν τις εθνικές κυριαρχίες τους προκειμένου να αποκτήσουν ισχύ και να τονώσουν την παγκόσμια επιρροή τους μέσα από έναν περιφερειακό ομοσπονδιακού τύπου πολιτικό φορέα.

Η ιδιότυπη αυτή ένωση των εθνικών κυριαρχιών, σηματοδοτεί ουσιαστικά την οικειοθελή μεταβίβαση από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κάποιων από τις κεφαλαιώδεις εξουσίες τους σχετικά με την λήψη αποφάσεων στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία έχουν συσταθεί μετά από πρωτοβουλία των ίδιων των κρατών μελών, έτσι ώστε οι αποφάσεις επί συγκεκριμένων θεμάτων κοινού ενδιαφέροντος να μπορούν να λαμβάνονται με δημοκρατικό τρόπο και μέσα από

δημοκρατικά σχεδιασμένες και εφαρμοσμένες θεσμικές διαδικασίες, σε ευρωπαϊκό επίπεδο.⁸

Τα βασικά θεσμικά όργανα σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία είναι επιφορτισμένα με το έργο της λήψης αποφάσεων, είναι⁹ α) το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, β) το Συμβούλιο της ΕΕ και γ) η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποτελεί το μόνο θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο είναι άμεσα εκλεγμένο από τους ευρωπαίους πολίτες. Ανάμεσα στις βασικές αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι η νομοθετική λειτουργία, η δημοσιονομική λειτουργία, η πολιτική λειτουργία και ο έλεγχος (Μούσης, 1999).

Αναφορικά με τις απόψεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου πάνω σε ζητήματα μετανάστευσης, η θέση του, πάγια κατά κύριο λόγο, είναι ότι η διαχείριση των ζητημάτων αυτών, στα πλαίσια των κοινοτικών πολιτικών για την μετανάστευση, θα πρέπει να διαπνέεται από φιλελεύθερο χαρακτήρα. Αυτός είναι εξάλλου ο λόγος, για τον οποίο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, είναι θετικά διακείμενο και αποτελεί συχνά σύμμαχο εκείνων των ομάδων συμφερόντων οι οποίες επεξεργάζονται και προωθούν πολιτικές μετανάστευσης σε φιλελεύθερη βάση και μέσα από ένα φιλελεύθερο πρόταγμα. (Σαμπατάκου, 2010)

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο οποίο συμμετέχουν Υπουργοί των κρατών μελών, αποτελεί το κύριο όργανο λήψης πολιτικών αποφάσεων της Κοινότητας. Το Συμβούλιο διαθέτει από τις Συνθήκες την νομοθετική εξουσία, την οποία ωστόσο, ασκεί από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με βάση την «διαδικασία συναπόφασης». Ειδικότερα, το Συμβούλιο Υπουργών της ευρωπαϊκής ένωσης, θεσπίζει νομοθετικές πράξεις, κανονισμούς οδηγίες και αποφάσεις. Ο κανονισμός είναι ένας νόμος που πρέπει να εφαρμοστεί και δεσμεύει απευθείας κάθε κράτος μέλος. Δεν χρειάζεται να μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών, αλλά ενδέχεται να χρειαστεί να τροποποιηθούν οι εθνικοί νόμοι ώστε να μην αντιβαίνουν στον κανονισμό. Η οδηγία αποτελεί νόμο που δεσμεύει τα κράτη μέλη, ή μια ομάδα κρατών μελών, να επιτύχουν έναν συγκεκριμένο στόχο.

Όσον αφορά ιδίως τη μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει εγκαινιαστεί μια συνεργασία σε στενό πλαίσιο των υπουργών δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων των κρατών μελών, με στόχο την ανταλλαγή απόψεων, πληροφοριών και καλών πρακτικών στα εν λόγω ζητήματα. Σε θεσμικό επίπεδο, η εν λόγω συνεργασία θεσπίστηκε το 1986 με τη διαδικασία σύγκλησης των «Υπουργών αρμοδίων για θέματα μετανάστευσης», με τον σχεδιασμό και την

⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2007, «Πως λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση: ο οδηγός σας στα θεσμικά όργανα της ΕΕ», Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, date accessed 10/10/2016

⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2007, «Πως λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση: ο οδηγός σας στα θεσμικά όργανα της ΕΕ», Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, date accessed 10/10/2016

υλοποίηση πλαισίων αντιμετώπισης επιμέρους ζητημάτων που άπτονται της μεταναστευτικής πολιτικής (Σαμπατάκου, 2010: 560).

Επιπλέον σε σχέση με ζητήματα που άπτονται της μεταναστευτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η δράση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου συμβάλλει στη διαμόρφωση του νομοθετικού πλαισίου, του θεσμικού περιεχομένου και της μορφής καθώς και του προσανατολισμού ανάπτυξης και εξέλιξης της Κοινής Μεταναστευτικής Πολιτικής της Κοινότητας. (Σαμπατάκου, 2010: 595).

Στο πλαίσιο δράσεων του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ζητήματα μεταναστευτικής πολιτικής, εντάσσεται η πρότασή της για την καθιέρωση τριμερούς διαλόγου μεταξύ των χωρών καταγωγής, προορισμού και διέλευσης σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές, οι οποίες πρέπει να διερευνηθούν με χρήση και επέκταση των υφιστάμενων μέσων, όπως οι εταιρικές σχέσεις κινητικότητας, οι διμερείς διάυλοι, τα πλαίσια συνεργασίας όπως η ECOWAS (Economic Community of West African States), οι πιλοτικές εταιρικές σχέσεις κινητικότητας και άλλα, ενώ τα συγκεκριμένα εργαλεία και μέσα θα πρέπει να προσαρμοστούν στις πρακτικές ανάγκες των περιφερειών και των τρίτων χωρών καθώς και στις πρακτικές τους ανάγκες και δυνατότητες.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνιστά ένα ακόμα θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ζητήματα μεταναστευτικής πολιτικής. Η Επιτροπή, είναι το κατεξοχήν εκτελεστικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και υπ' αυτή την έννοια, εκτελεί τις αποφάσεις τις οποίες λαμβάνει το Συμβούλιο σε βασικούς τομείς πολιτικής ανάμεσα στους οποίους και στην πολιτική μετανάστευσης (Cofmana, 2007).

Περαιτέρω, η Επιτροπή διαχειρίζεται τον προϋπολογισμό της Ένωσης, για τη άσκηση των πολιτικών αυτών, μεταξύ των οποίων και για ζητήματα μετανάστευσης (Fontaine, 2010: 19). Όσον αφορά ιδίως στα μεταναστευτικά ζητήματα η Επιτροπή έχει δείξει έμπρακτα το ιδιαίτερο ενδιαφέρον της ήδη από τη δεκαετία του 1960, για τη διασφάλιση των κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων οι οποίοι μεταναστεύουν για την εξεύρεση εργασίας καθώς και των οικογενειών τους, μέσα από τον σχεδιασμό και την υλοποίηση συγκεκριμένων προγραμμάτων δράσης (Σαμπατάκου, 2010: 542-545).

Για παράδειγμα με την Ανακοίνωσή της η Επιτροπή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών της 4ης Μαΐου 2011, με τίτλο «Ανακοίνωση για τη μετανάστευση» COM (2011) 248 ¹⁰ δήλωσε ότι λόγω των αραβικών επαναστάσεων της άνοιξης του 2011, προέκυψε σημαντική εισροή μεταναστών προερχόμενων από τη νότια

¹⁰ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Strengthening the global approach to migration: increasing coordination, coherence and synergies /* COM/2008/0611 final */, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3Ajl0059>

Μεσόγειο, οι οποίοι εισήλθαν παράνομα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), προσεγγίζοντας τις ακτές της Ιταλίας και της Μάλτας.

Αν και η Ευρωπαϊκή Ένωση, έλαβε μέτρα έκτακτης ανάγκης, προκειμένου να αντιμετωπίσει αυτήν την κατάσταση, ωστόσο, σύμφωνα με την Επιτροπή, τα γεγονότα αυτά έδειξαν τα όρια των μέσων που διαθέτει η ΕΕ όσον αφορά τη μετανάστευση, καθώς και την ανάγκη για μεγαλύτερη αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών σε αυτόν τον τομέα.

Έτσι η Επιτροπή παρουσίασε πρωτοβουλίες που στοχεύουν στη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής, πιο κατάλληλης για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της μετανάστευσης, δηλώνοντας ότι «αυτή η πολιτική οφείλει να σέβεται την ευρωπαϊκή παράδοση του ασύλου και της προστασίας, εμποδίζοντας παράλληλα την παράνομη διέλευση των συνόρων». Αρωγός σε αυτή την προσπάθεια δήλωσε η Επιτροπή ότι θα είναι η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο. Ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 439/2010¹¹ θέσπισε την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών σε αυτόν τον τομέα και τη στήριξή τους κατά την αντιμετώπιση καταστάσεων κρίσης.

Τέλος, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο αποτελεί έναν ακόμη θεσμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει ασχοληθεί με ζητήματα μεταναστευτικής πολιτικής μέσω υποθέσεων οι οποίες οδηγήθηκαν ενώπιόν του και μέσω της νομολογίας την οποία έχει δημιουργήσει στον σχετικό τομέα. Κεντρικός ρόλος του δικαστηρίου της Ένωσης, είναι η διασφάλιση της τήρησης του δικαίου της ευρωπαϊκής ένωσης κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή των Συνθηκών, καθώς επίσης και του ελέγχου των νομικών πράξεων τόσο του Συμβουλίου, όσο και της Επιτροπής.

Βασική του αρμοδιότητα σε θέματα μεταναστευτικής πολιτικής είναι να αποφαινεται, έπειτα από σχετική αίτηση των εθνικών δικαστηρίων, και την υποβολή του λεγόμενου προδικαστικού ερωτήματος, για την ερμηνεία των συνθηκών, των αποφάσεων και των νομοθετημάτων στο πεδίο της μεταναστευτικής πολιτικής, ώστε να επιλύεται το πρόβλημα της ασυμβατότητας και διαφοροποίησης των εθνικών νομοθεσιών στα πλαίσια της κοινής μεταναστευτικής πολιτικής των κρατών μελών της Ένωσης. (Μούσης, 1999: 48). Αναφορικά δε με την συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου σε ζητήματα μεταναστευτικής πολιτικής, είναι κατά κύριο λόγο υπεύθυνο για το περιεχόμενο και την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου σε σχέση με

¹¹ REGULATION (EU) No 439/2010 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 19 May 2010 establishing a European Asylum Support Office, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32010R0439&from=EL>

την προστασία δικαιωμάτων υπηκόων που προέρχονται κυρίως από τρίτες χώρες (Σαμπατάκου, 2010: 558)

Ένας ακόμη θεσμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος έχει συμβουλευτικού τύπου αρμοδιότητες είναι η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ).

Ιδίως όσον αφορά στα ζητήματα μεταναστευτικής πολιτικής και ασύλου, εντάσσονται στο πεδίο αρμοδιότητας της ΕΟΚΕ, αν και η ΕΟΚΕ δεν έχει αρμοδιότητες νομοπαραγωγής δεσμευτικών κειμένων ή αρμοδιότητες κανονιστικού περιεχομένου γενικότερα. Ωστόσο η συμβολή της αναφορικά με την διασύνδεση των φορέων της κοινωνίας των πολιτών με τους υπόλοιπους φορείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ζητήματα μεταναστευτικής πολιτικής και ασύλου είναι πολύ σημαντική (Souter, 2014).

Ένας ακόμη θεσμός στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος ασχολείται ενεργά με ζητήματα μετανάστευσης και ασύλου είναι η Επιτροπή των Περιφερειών (ΕτΠ). Πρόκειται για ένα συμβουλευτικό όργανο της ΕΕ αποτελούμενο από τοπικούς και περιφερειακούς εκλεγμένους εκπροσώπους και από τα 28 κράτη μέλη. Μέσω της ΕτΠ, οι εκπρόσωποι αυτοί μπορούν να διατυπώνουν τη γνώμη τους σχετικά με τη νομοθεσία της ΕΕ που έχει άμεσο αντίκτυπο στις περιφέρειες και τις πόλεις.

Η ΕτΠ ιδρύθηκε με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση ενώ οι εκλεγμένοι εκπρόσωποι που συμμετέχουν σε αυτήν, προτείνονται από τα κράτη μέλη και διορίζονται με απόφαση του Συμβουλίου, για τέσσερα χρόνια. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλουν να συμβουλευονται την ΕτΠ για θέματα τα οποία αφορούν τις περιφέρειες των κρατών μελών, ωστόσο η ΕτΠ έχει την δυνατότητα να εκδίδει με δική της πρωτοβουλία, γνωμοδοτήσεις οι οποίες διαβιβάζονται στο Συμβούλιο στην Επιτροπή, και ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ένα από τα πεδία πολιτικής στα οποία δραστηριοποιείται η ΕτΠ και μάλιστα με συστηματικό τρόπο, είναι και το πεδίο της μεταναστευτικής πολιτικής.

Οι κατά καιρούς θέσεις που η ΕτΠ έχει προβάλλει, για τα μεταναστευτικά ζητήματα, αναδεικνύουν τον καίριο ρόλο που έχουν την δυνατότητα να διαδραματίσουν οι αρχές σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, για την ανάπτυξη και εφαρμογή της μεταναστευτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σαμπατάκου, 2010: 609).

Για παράδειγμα σημαντικό υπήρξε το «Σχέδιο Γνωμοδότησης της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Ενίσχυση της παγκόσμιας προσέγγισης της μετανάστευσης - Strengthening the Global Approach to Migration»¹² το 2009, με την οποία η ΕτΠ δήλωσε ότι « οι τοπικές και περιφερειακές αρχές βρίσκονται στην πρώτη γραμμή σε ό,τι αφορά την εκπόνηση, εφαρμογή, αξιολόγηση και παρακολούθηση της μεταναστευτικής πολιτικής και ότι θα πρέπει, συνεπώς, να θεωρούνται ως κεντρικής σημασίας εταίροι για την ανάπτυξή της».

Ταυτόχρονα απηύθυνε έκκληση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, ώστε να υιοθετήσουν ολοκληρωμένη και σφαιρική προσέγγιση της μετανάστευσης

¹² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:jl0008>

και της ένταξης, που να στηρίζεται στις προσπάθειες των τοπικών και περιφερειακών αρχών.

Επιπλέον τόνισε, ότι η συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών, μέσω των εθνικών και περιφερειακών τους ενώσεων, στα δίκτυα και τις πλατφόρμες συνεργασίας με τη συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών και ενώσεων τρίτων χωρών, θα συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη πιο αποτελεσματικής συνεργασίας στην κατάρτιση αστυνομικών υπαλλήλων, στην εφαρμογή προγραμμάτων αδελφοποίησης, τη συλλογή και διάδοση πληροφοριών, την παρακολούθηση των μεταναστευτικών ροών και άλλων παρόμοιων σχεδίων.

2.3. Η δικαστική προστασία των ζητημάτων μετανάστευσης

Στη βάση των Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Κοινότητα, , θέσπισε το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) το οποίο μετά την έναρξη ισχύος της συνθήκης της Λισαβόνας το 2009, μετονομάστηκε σε Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ). Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαθέτει αυξημένες αρμοδιότητες σε σχέση με ζητήματα μεταναστευτικής πολιτικής. Στα πλαίσια αυτά, μπορεί να αποφαινεται μέσω δικαστικών αποφάσεων σχετικά με το κύρος των πράξεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και επί των ενδεχόμενων παραλείψεων των οργάνων της, όπως επίσης και επί των παραβάσεων της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του δικαίου των Συνθηκών, από τα κράτη μέλη.

Περαιτέρω, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα, αναφορικά με τον έλεγχο για την διασφάλιση της ομοιομορφης εφαρμογής και ερμηνείας του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σύνολο των κρατών μελών της. Η δυνατότητα απευθείας πρόσβασης των φυσικών προσώπων, στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι σύμφωνα με το άρθρο 263 παράγραφος 4 της ΣΛΕΕ, σχετικά περιορισμένη¹³.

Παρόλα αυτά, τα φυσικά πρόσωπα έχουν το δικαίωμα προσφυγής ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων τους, αν θέλουν να θέσουν ζητήματα προς έλεγχο τα οποία σχετίζονται με την ερμηνεία ή το κύρος της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ζητήματα μεταναστευτικών πολιτικών. Αυτή η δυνατότητα τους παρέχεται στα πλαίσια της θεμελιώδους αρχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ότι οι δικαστικές αρχές των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι επιφορτισμένες με το έργο της

¹³ Βλ. υποθέσεις C-402/05 P και C-415/05 P, Kadi και Al Barakaat International Foundation κατά Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 3 Σεπτεμβρίου 2008. Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 3ης Σεπτεμβρίου 2008. Yassin Abdullah Kadi και Al Barakaat International Foundation κατά Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ). Περιοριστικά μέτρα εις βάρος προσώπων και οντοτήτων συνδεδεμένων με τον Οσάμα Μπιν Λάντεν, το δίκτυο Αλ Κάιντα και τους Ταλιμπάν - Ηνωμένα Έθνη - Συμβούλιο Ασφαλείας - Ψηφίσματα εκδιδόμενα δυνάμει του κεφαλαίου VII του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών

διασφάλισης της ορθής εφαρμογής και της επιβολής της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο εσωτερικό της κάθε εθνικής επιμέρους έννομης τάξης.

Περαιτέρω, με βάση την απόφαση σταθμό του ΔΕΚ στην υπόθεση Francovich¹⁴, τα κράτη μέλη της ΕΕ υποχρεούνται, υπό τη συνδρομή ορισμένων προϋποθέσεων, να αποκαθιστούν στους πολίτες τους τυχόν προκληθείσα ζημία, συμπεριλαμβανομένης της παροχής αποζημίωσης κατά περίπτωση, λόγω της μη συμμόρφωσης ενός κράτους μέλους και της μη εφαρμογής της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πάντως, σε περίπτωση αμφιβολίας αναφορικά με την ερμηνεία ή το κύρος μιας συγκεκριμένης διάταξης του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα εθνικά δικαστήρια των κρατών μελών μπορούν να υποβάλλουν προδικαστικό ερώτημα (διαδικασία προδικαστικής παραπομπής) προς το ΔΕΕ σύμφωνα με το άρθρο 267 της ΣΛΕΕ, ζητώντας συγκεκριμένη καθοδήγηση

2.4. Η Μετανάστευση στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθέτησε το 2000 τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ο οποίος αποτελεί ένα καταστατικό κείμενο αρχών το οποίο περιλαμβάνει έναν κατάλογο ανθρωπίνων δικαιωμάτων τα οποία εμπνέονται από τα δικαιώματα όπως αυτά κατοχυρώνονται αφενός στα συντάγματα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφετέρου δε στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου-ΕΣΔΑ, στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη - ΕΚΧ και στις διεθνείς συνθήκες οι οποίες κατοχυρώνουν ανθρώπινα δικαιώματα, όπως είναι η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Αρχικά, όταν ο χάρτης θεσπίστηκε, αποτελούσε μια διακήρυξη με την έννοια ότι δεν ήταν δεσμευτικός για τα κράτη μέλη. Ωστόσο όταν τέθηκε σε ισχύ η Συνθήκη της Λισαβόνας το 2009, μεταβλήθηκε και το καθεστώς του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ο οποίος πλέον απέκτησε νομική δεσμευτικότητα. Αυτό σημαίνει, ότι τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως επίσης και τα κράτη μέλη οφείλουν να συμμορφώνονται προς τις επιταγές του Χάρτη, σύμφωνα με το άρθρο 51 του Χάρτη.

Επίσης προσαρτήθηκε στο Χάρτη, ένα Πρωτόκολλο το οποίο είναι ερμηνευτικό σε σχέση με την εφαρμογή του Χάρτη στην Πολωνία και στο Ηνωμένο Βασίλειο. Έτσι σε υπόθεση με αντικείμενο την μετανάστευση την οποία εκδίκασε το 2011 το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, το Δικαστήριο έκρινε ότι βασικός σκοπός του Πρωτοκόλλου είναι ο περιορισμός του πεδίου εφαρμογής του Χάρτη επί των κοινωνικών δικαιωμάτων, ενώ επιπλέον το Δικαστήριο έκρινε ότι το Πρωτόκολλο

¹⁴ ΔΕΚ, υποθέσεις C-6/90 και C-9/90, Francovich και Bonifaci κλπ. κατά Ιταλικής Δημοκρατίας, 19 Νοεμβρίου 1991, ΔΕΚ, υπόθεση C-479/93, 9 Νοεμβρίου 1995.

δεν επηρεάζει την εφαρμογή της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου.¹⁵

Στο Άρθρο 18 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γίνεται για πρώτη φορά αναφορά σε ευρωπαϊκό επίπεδο στο δικαίωμα ασύλου. Ειδικότερα σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 18, «το δικαίωμα ασύλου διασφαλίζεται τηρουμένων των κανόνων της Σύμβασης της Γενεύης [...] και σύμφωνα με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης [...]». Επιπλέον σύμφωνα με την επιταγή του άρθρου 19 του Χάρτη απαγορεύεται η επιστροφή ενός προσώπου στη χώρα του, αν υπάρχει δικαιολογημένος φόβος διώξεως ή κίνδυνος να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη και εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση (αρχή της μη επαναπρώθησης).

Πάντως ενδιαφέρον στο πλαίσιο της μεταναστευτικής πολιτικής εν γένει, παρουσιάζουν κι άλλες διατάξεις του Χάρτη αναφορικά με την παρεχόμενη σε φυσικά πρόσωπα προστασία. Ειδικότερα, το άρθρο 47 του Χάρτη προβλέπει ένα δικαίωμα προσφυγής για τα φυσικά πρόσωπα, δικαίωμα το οποίο είναι αυτοτελές στο πλαίσιο των αρχών της δίκαιης δίκης. Επιπλέον, το άρθρο 52 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ορίζει ότι η προστασία για ζητήματα μετανάστευσης και ασύλου η οποία παρέχεται τις διατάξεις του Χάρτη πρέπει να είναι αντίστοιχη με εκείνη η οποία παρέχεται σε επίπεδο ΕΣΔΑ.

2.5. Μετανάστες χωρίς άδεια ή νόμιμη δικαιολογία στην ΕΕ

Η παρουσία όσων μεταναστών έχουν εισέλθει ή έχουν παραμείνει σε ένα κράτος δίχως την χορήγηση προηγούμενης άδειας ή χωρίς νόμιμη δικαιολογία, θεωρείται ως μη σύννομη και αντικανονική. Μπορεί δε να προκύψει με διάφορους τρόπους, οι οποίοι κυμαίνονται από τη λαθραία είσοδο ατόμων στο έδαφος μιας χώρας ή μετά την απομάκρυνση από τόπο υποχρεωτικής διαμονής. Η έλλειψη νόμιμου καθεστώτος ενός προσώπου σε κάποιο έδαφος, έχει και περαιτέρω επιπτώσεις και επηρεάζει τη δυνατότητά του να ασκήσει και ένα σύνολο άλλων ουσιαστικών ή διαδικαστικών δικαιωμάτων του όπως το δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση και την κοινωνική πρόνοια.

Με βάση το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ειδικότερα σύμφωνα με την Οδηγία περί Επιστροφής (2008/115/EK)¹⁶, για τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα

¹⁵ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-411/10 και C-493/10N. S. κατά Secretary of State for the Home Department και M. E. κ.λπ. κατά Refugee Applications Commissioner και Minister for Justice, Equality and Law Reform, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=131157&pageIndex=0&doclang=EL&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=391191>

¹⁶ DIRECTIVE 2008/115/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 16 December 2008 on common standards and procedures in Member

οποία δεσμεύονται από την Οδηγία, οι υπήκοοι τρίτων χωρών οι οποίοι είναι παρανόμως διαμένοντες, δεν επιτρέπεται να αφήνονται σε απροσδιόριστη κατάσταση, αλλά τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία αφορά η οδηγία οφείλουν ή να νομιμοποιούν μέσω των προβλεπόμενων διαδικασιών τη διαμονή τους αυτών των προσώπων είτε να εκδίδουν μέσω των αρμόδιων οργάνων τους, απόφαση επιστροφής.

Ειδικότερα, το άρθρο 6 της Οδηγίας, υποχρεώνει τα κράτη μέλη να εκδώσουν απόφαση επιστροφής για κάθε πρόσωπο το οποίο δεν διαθέτει νόμιμη άδεια παραμονής, ωστόσο η παράγραφος 4 του ίδιου άρθρου, ορίζει περαιτέρω κάποιες περιπτώσεις όπου τα κράτη με τη συνδρομή οριζόμενων προϋποθέσεων εξαιρούνται από την εν λόγω υποχρέωση.

Εκτός από τους ανθρωπιστικούς λόγους, η νομιμοποίηση πάντως της παραμονής ενός προσώπου, μπορεί να γίνεται και για άλλους εξίσου επιτακτικούς λόγους οι οποίοι έχουν να κάνουν με την οικογενειακή κυρίως ζωή του προσώπου, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 7 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και του Άρθρου 8 της ΕΣΔΑ για την οικογενειακή ζωή του ατόμου.

Ένα ενδιαφέρον νομολογιακό παράδειγμα, αποτελεί η υπόθεση *Ghevondyan*¹⁷, της 4ης Ιουνίου 2012, στην οποία το Conseil d'Etat, δηλαδή το Γαλλικό Συμβούλιο της Επικρατείας, έκρινε ότι το άρθρο 6 της Οδηγίας 2008/115/EC περί Επιστροφής δεν επιβάλλει στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών την υποχρέωση να λαμβάνουν αποφάσεις επιστροφής για τους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι βρίσκονται σε καθεστώς αντικανονικής παραμονής.

Το β άρθρο 6 παρ. 4 της Οδηγίας, θεσπίζει μια σειρά εξαιρέσεων στο άρθρο 6 παρ. 1, συνεπώς, οι αποφάσεις επιστροφής μπορούν να μη λαμβάνονται αυτόματα, αλλά η διοίκηση έχει υποχρέωση σε κάθε τέτοια περίπτωση, να εξετάζει την προσωπική και την οικογενειακή κατάσταση του προσώπου και να λαμβάνει υπόψη περιστάσεις οι οποίες ενδέχεται να αποτελούν λόγους μη λήψης σχετικής απόφασης απέλασης. Ανάμεσα σε αυτούς τους λόγους, συμπεριλαμβάνονται μεταξύ άλλων η κατάσταση της οικογένειας, όπως επίσης το συμφέρον του παιδιού, και η υγεία του αλλοδαπού, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο άρθρο 5 της οδηγίας. Συνεπώς, από τη στιγμή που ο αλλοδαπός προβάλλει και επικαλείται τέτοιους λόγους, τα εθνικά δικαστήρια θα πρέπει να επανεξετάζουν, τη νομιμότητα της συγκεκριμένης απόφασης

States for returning illegally staying third-country nationals, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008L0115&from=EL>

¹⁷ Συμβούλιο της Επικρατείας (Conseil d'Etat), Γαλλία, *M. Ghevondyan*, 4 Ιουνίου 2012

της διοίκησης για την απέλαση, ενόψει των προκαλούμενων συνεπειών της στην οικογενειακή και προσωπική κατάσταση του αλλοδαπού.

2.6. Το Σύστημα του Δουβλίνου και η Ευρωπαϊκή πολιτική ασύλου

Ένα από τα πρώτα κείμενα στον τομέα της πολιτικής ασύλου, τα οποία υπέγραψαν τα ευρωπαϊκά κράτη, ήταν η Σύμβαση του Δουβλίνου, περί καθορισμού του κράτους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης παροχής ασύλου η οποία υποβάλλεται σε ένα από τα κράτη μέλη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η Σύμβαση, υπογράφηκε στις 15 Ιουνίου 1990 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Σεπτεμβρίου 1997, αποτελώντας προάγγελο των κοινών ευρωπαϊκών πολιτικών στον τομέα αυτό¹⁸.

Τα κριτήρια τα οποία καθορίστηκαν, σχετικά με τον καθορισμό του κράτους, το οποίο είναι υπεύθυνο προκειμένου να εξετάσει την υποβληθείσα αίτηση ασύλου, επεδίωκαν να εκφράσουν την αρχή της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών. Κεντρική ιδέα της Σύμβασης του Δουβλίνου ήταν ότι ο αιτών άσυλο δικαιούται να έχει πρόσβαση μόνο σε μια διαδικασία ασύλου, σε ένα και μόνο συμβαλλόμενο κράτος. Συγκεκριμένα, έχει δικαίωμα πρόσβασης στο κράτος εκείνο, το οποίο διαδραματίζει τον πιο σημαντικό ρόλο σε σχέση με την είσοδο ή την διαμονή του αιτούντα.

Βασικός στόχος της πολιτικής την οποία εισήγαγε η Συνθήκη του Δουβλίνου, ήταν η ανάγκη καταμερισμού σε ορθολογικό πλαίσιο, του φορτίου της εξέτασης αιτήσεων ασύλου ανάμεσα στα κράτη μέλη καθώς επίσης και η αντιμετώπιση και η εξάλειψη του φαινομένου της λεγόμενης άγρας ασύλου (asylum shopping), δηλαδή της πρακτικής ενός αλλοδαπού να προσφεύγει ζητώντας άσυλο σε μια χώρα της τότε

¹⁸ Wikipedia, Κανονισμός Δουβλίνου (31/01/2016). Διαθέσιμο
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%94%CE%BF%CF%85%CE%B2%CE%BB%CE%AF%CE%BD%CE%BF%CF%85
[24/02/2016]

Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και μετά την ενδεχόμενη απόρριψή της από τις αρχές της χώρας αυτής, να υποβάλλει εκ νέου αίτηση ασύλου σε άλλη χώρα.

Στο πλαίσιο αυτό η Σύμβαση του Δουβλίνου, εισήγαγε ένα σύνολο κριτηρίων, με βάση τα οποία ένα κράτος θεωρείται ότι είναι υπεύθυνο, να εξετάσει την αίτηση ασύλου που υποβάλλει ένας αλλοδαπός. Ειδικότερα, σύμφωνα με το Άρθρο 4 του Κανονισμού αν ένα κράτος μέλος έχει χορηγήσει ήδη καθεστώς πρόσφυγα σε ένα μέλος της οικογένειας του αιτούντα άσυλο, το ίδιο αυτό κράτος, είναι και το υπεύθυνο για να εξετάσει την αίτηση ασύλου.

Περαιτέρω, ένα κράτος είναι ομοίως υπεύθυνο, σε περίπτωση που ο αιτών έχει άδεια διαμονής ή θεώρηση (visa) σε αυτό ή αν το κράτος μέλος είναι το κράτος πρώτης εισόδου μεταξύ των συμβαλλόμενων σε περίπτωση που ο αιτών εισήλθε παράνομα. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης, είναι το κράτος στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση.

Στη συνέχεια, υιοθετήθηκε ο Κανονισμός 343/2003 του Συμβουλίου της 18ης Φεβρουαρίου 2003 «για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας».

Επρόκειτο για τον λεγόμενο Κανονισμός Δουβλίνο II¹⁹, ο οποίος αντικατέστησε τη Σύμβαση του Δουβλίνου ενσωματώνοντάς την στην ευρωπαϊκή έννομη τάξη. Οι προβλέψεις του Κανονισμού Δουβλίνο II, ήταν ίδιες με αυτές της Σύμβασης του Δουβλίνου. Σημαντικό ρόλο στη διαδικασία ασύλου, διαδραμάτισαν δυο ρήτρες τις οποίες εισήγαγε ο Κανονισμός, την ανθρωπιστική ρήτρα (humanitarian clause) και την ρήτρα κυριαρχίας (sovereignty clause). Σύμφωνα με αυτές, το κράτος είχε την διακριτική ευχέρεια να εξετάσει την υποβληθείσα ενώπιον του αίτηση, ακόμα κι αν δεν ήταν το υπεύθυνο κράτος να την εξετάσει, βάσει του Κανονισμού.

Μετά από μια δεκαετία εφαρμογής, ο Κανονισμός Δουβλίνο II αντικαταστάθηκε από τον Κανονισμό (ΕΕ) υπ' αριθμό. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013 ή Δουβλίνο III «για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους

¹⁹ EUR-Lex, Κανονισμός Δουβλίνο II. (18/11/2011). Διαθέσιμο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv%3A133153> {25/02/2017}

που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (αναδιτύπωση)» .

Ο νέος Κανονισμός Δουβλίνο III²⁰, ενισχύει την προστασία των αιτούντων παροχής διεθνούς προστασία, χωρίς ωστόσο, να ανατρέπει την ιεραρχία των κριτηρίων καθορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους. Επίσης, με τον νέο Κανονισμό Δουβλίνο III, διατηρήθηκαν σε ισχύ τόσο η ρήτρα κυριαρχίας όσο και η ανθρωπιστική ρήτρα οι οποίες παρέχουν την διακριτική ευχέρεια στα κράτη να παρεκκλίνουν από τα αυστηρά κριτήρια του Κανονισμού, για λόγους προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων των αιτούντων διεθνή προστασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΡΟΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΝΟΤΟΥ.

Όπως ήδη προαναφέραμε, η μετανάστευση αποτελεί ένα διεθνούς βεληνεκούς φαινόμενο, το οποίο γνωρίζει ιδιαίτερη εξέλιξη ιδίως στη μεταψυχροπολεμική περίοδο, κυρίως λόγω των διαφοροποιήσεων σε ποιοτικό και ποσοτικό επίπεδο, που χαρακτηρίζουν τις μετακινήσεις πληθυσμών την περίοδο εκείνη²¹.

Έτσι, εκατομμύρια άνθρωποι αναζητώντας μια καλύτερη τύχη και ευνοϊκότερες συνθήκες διαβίωσης, αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις εστίες τους και να μετακινηθούν αναζητώντας διαμονή σε άλλες χώρες. Η μετανάστευση στην Ευρωπαϊκή Ένωση τα προσεχή χρόνια θα εξακολουθήσει να αποτελεί ένα βασικό παράγοντα των δημογραφικών εξελίξεων, ιδίως για τις χώρες του ευρωπαϊκού νότου.

²⁰ EUR-Lex, Πολιτική ασύλου της ΕΕ: ποια χώρα της ΕΕ είναι αρμόδια για την εξέταση των αιτήσεων. (03/01/2015). Διαθέσιμο http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3A23010503_1 {25/02/2017}

²¹ Zbigniew Brzezinski (1998): Η μεγάλη Σκακιέρα. Η αμερικανική υπεροχή και οι γεωστρατηγικές της επιταγές. (σελ. 73) Αθήνα: Εκδοτικός Όμιλος Λιβάνη

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, η Νότια Ευρώπη έχει μεταβληθεί από περιοχή αποστολής μεταναστών, σε περιοχή υποδοχής μεταναστών. Στα τέλη της δεκαετίας του 1980, η Ιταλία γνώρισε μαζικές μεταναστευτικές εισροές το ίδιο η Ελλάδα και η Ισπανία στις αρχές του 1990. Η είσοδος της Ελλάδας και της Ισπανίας στη δεκαετία του 1980 στην τότε Ευρωπαϊκή Κοινότητα και η μετέπειτα οικονομική ανάπτυξη και η πολιτική σταθερότητα των χωρών αυτών, τις έκανε ελκυστικούς προορισμούς για τους μετανάστες.

Αυτές οι ροές μετανάστευσης προήλθαν κυρίως από τη γεωπολιτική αναδιάρθρωση της Ευρώπης στη μετά το 1989, περίοδο καθώς επίσης και από τη γενική αύξηση και τη διαφοροποίηση της παγκόσμιας μετανάστευσης από τη δεκαετία του 1980. Σε αντίθεση με την περίοδο μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν η μετανάστευση από την Ασία και την Αφρική είχε σε μεγάλο βαθμό διαμορφωθεί από τις πάλαι ποτέ αποικιακές σχέσεις, η πρόσφατη μετανάστευση απέκτησε νέα χαρακτηριστικά. Η Νότια Ευρώπη έχει γίνει χώρα υποδοχής μεταναστών από την Αφρική και την Ασία, ήπειροι με τις οποίες η περιοχή, δεν είχε αναπτύξει ιδιαίτερους ιστορικούς, γεωπολιτικούς ή πολιτιστικούς δεσμούς.

Επιπλέον, η Ελλάδα, η Ιταλία, η Ισπανία, η Μάλτα και η Πορτογαλία βρίσκονται όλες στο λεγόμενο «μαλακό υπογάστριο» της ΕΕ, το οποίο βρίσκεται στο σταυροδρόμι πολλών διαδρομών της Μεσογείου δηλαδή στη μετάβαση από τον παγκόσμιο Νότο προς το Ευρωπαϊκό Βορρά. Η Ιταλία και η Ελλάδα είναι μέρος των σημαντικών οδών της Νότιας Μεσογείου και της Ανατολικής Ευρώπης από την Ασία και την Αφρική προς την ΕΕ (μέσω της Τουρκίας, στην περίπτωση της Ελλάδας και μέσω της Λιβύης ή της Τυνησίας, στην περίπτωση της Ιταλίας).

Σταδιακά οι μεταναστευτικές ροές προς τη Νότια Ευρώπη αποδείχτηκαν τεράστιες. Στη δεκαετία του 1990, ο αριθμός των μεταναστών στην Ελλάδα έφθασε τους 700.000, αριθμός που αντιπροσώπευε περίπου το επτά τοις εκατό του πληθυσμού. Κατά την ίδια περίοδο, η Ιταλία δέχθηκε σχεδόν τρία εκατομμύρια μεταναστών και η Ισπανία σχεδόν ένα εκατομμύριο μετανάστες, που αντιπροσώπευαν το 3 με 5 τοις εκατό του πληθυσμού τους²².

²². Gropas R. and Triantafyllidou A., 2005: Active Civic Participation of Immigrants in Greece, Country Report for the EU project POLITIS

Οι εισροές στην Ισπανία αυξήθηκαν δραματικά στη δεκαετία του 2000, φθάνοντας τα 5,7 εκατομμύρια το 2012, αριθμός που αντιπροσωπεύει το 12 τοις εκατό του πληθυσμού²³. Στην Ιταλία, οι εισροές ανήλθαν στα πέντε εκατομμύρια, αντιπροσωπεύοντας το επτά τοις εκατό του πληθυσμού²⁴. Στην Ελλάδα, ο αριθμός των μεταναστών έφτασε πλέον περίπου τους 800.000 αντιπροσωπεύοντας το 7,5 τοις εκατό του πληθυσμού.

Το μερίδιο της ενδο-ΕΕ και εκτός ΕΕ μετανάστευσης διαφέρει σημαντικά μεταξύ των τριών παραπάνω χωρών. Στην Ελλάδα για παράδειγμα, το 60 τοις εκατό του συνόλου των μεταναστών προέρχονται από κάποια γειτονική μη κοινοτική χώρα, την Αλβανία. Οι Βούλγαροι και οι Ρουμάνοι έρχονται την δεύτερη και τρίτη θέση αντίστοιχα (οι Αλβανοί ανέρχονται περίπου στους 500.000, οι Βούλγαροι ανέρχονται περίπου στις 40.000, το ίδιο και οι Ρουμάνοι. Η Ιταλία και η Ισπανία, αντίθετα, χαρακτηρίζονται από την ποικιλομορφία της ιθαγένειας των μεταναστευτικών πληθυσμιακών ομάδων τους. Σε αυτές τις δύο χώρες, οι Ρουμάνοι πολίτες έχουν γίνει, από το 2010, η μεγαλύτερη εθνική ομάδα με περίπου 800.000 στην Ισπανία (αντιπροσωπεύοντας το 12 τοις εκατό του συνολικού μεταναστευτικού πληθυσμού) και 900.000 στην Ιταλία (αντιπροσωπεύοντας το 20 τοις εκατό του πληθυσμού των μεταναστών).

Η δεύτερη μεγαλύτερη εθνοτική ομάδα στην Ισπανία και η τρίτη μεγαλύτερη στην Ιταλία είναι οι Μαροκινοί (800.000 στην Ισπανία και 500.000 στην Ιταλία, αντίστοιχα). Άλλες μεγάλες ομάδες στην Ιταλία περιλαμβάνουν τους Αλβανούς (περίπου 500.000), τους Ουκρανούς και τους Κινέζους (περίπου 300.000). Στην Ισπανία, υπάρχει μια υπεροχή εθνοτήτων της Λατινικής Αμερικής, ιδίως μεταναστών από το Εκουαδόρ, (περίπου 500.000) και την Κολομβία (περίπου 400.000). Φιλοξενεί επίσης Βρετανούς και Γερμανούς πολίτες (400.000 και 250.000, αντίστοιχα). Αξίζει να σημειωθεί ότι τόσο στην Ιταλία όσο και στην Ισπανία, οι πέντε

²³ Instituto Nacional de Estadistics, Cifras INE, no. 6/2012, 2013, www.ine.es.

²⁴ Caritas Dossier Statistico, 22nd edition, 2012, Rome

μεγαλύτερες ομάδες που αναφέρονται παραπάνω αποτελούν περίπου το 50 τοις εκατό του μεταναστευτικού πληθυσμού²⁵.

Τα γεγονότα που διόγκωσαν το ρεύμα μετανάστευσης προς τις ευρωπαϊκές χώρες του νότου, ήταν κατά βάση δυο. Το πρώτο σχετίζεται με την κατάρρευση των καθεστώτων του υπαρκτού σοσιαλισμού σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, γεγονός που συνέβαλλε στην δημιουργία μεγάλων μεταναστευτικών ρευμάτων από την ανατολική προς τη δυτική Ευρώπη. Το δεύτερο ιστορικά γεγονός, αφορά τον «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας» τον οποίο διεξάγουν οι Η.Π.Α. και ο οποίος, δημιουργεί μεγάλες μεταναστευτικές ροές κυρίως Αφγανών και Σύριων²⁶.

Ωστόσο, στη δεύτερη περίπτωση, όπως και σ' αυτή των μεταναστών από την Αφρική δεν είναι πάντα καθαρό αν οι χώρες της νοτίου Ευρώπης αποτελούν πάντα τελικό προορισμό ή ενδιάμεσο σταθμό. Όπως και να έχει η γεωγραφική εγγύτητα, σε συνδυασμό με παραμέτρους όπως: η οικονομική ανάπτυξη της νοτίου Ευρώπης, η πολιτική αστάθεια αρκετών χωρών προέλευσης (όπως οι Βαλκανικές), η έλλειψη ετοιμότητας στη χάραξη μεταναστευτικής πολιτικής από τις χώρες προορισμού, η δημογραφική έκρηξη αφρικανικών πληθυσμών, υπήρξαν λόγοι διόγκωσης της αδήλωτης μετανάστευσης.²⁷

Ιδίως όσον αφορά την Ελλάδα, οι λόγοι που συντελούν στην επιβάρυνση της χώρας, καθώς δέχεται αυξημένες μεταναστευτικές ροές σε σχέση με άλλα κράτη της ευρωπαϊκής ένωσης, σχετίζονται και με την γεωγραφική της θέση αλλά και τη

²⁵ Triandafyllidou, A. ed., Addressing Cultural, Ethnic & Religious Diversity Challenges in Europe: A comparative overview of 15 European countries, ACCEPT PLURALISM Project Report, 2012.

²⁶ Λεοντίδου Λίλα, Αγεωγράφητος Χώρα, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2008, σελ.366

²⁷ Αράπογλου, 2008 Immigration and the competitiveness – cohesion equilibrium in Athens στο Ah e P Andersen H Maloutas T Raco M (Eds) Cities between competitiveness and cohesion: discourses, realities and implementation

μορφολογία του εδάφους της (που καθιστά τη φύλαξη των συνόρων δύσκολη). Έτσι η Ελλάδα πλέον από χώρα αποστολής μεταναστών που ήταν στις δεκαετίες '20-'50, λειτουργεί πλέον ως χώρα υποδοχής όπως ακριβώς και οι υπόλοιπες χώρες του ευρωπαϊκού νότου. Χώρα αποστολής μεταναστών υπήρξε επίσης η Ελλάδα και στα πρώτα μεγάλα μεταναστευτικά ρεύματα προς τις ΗΠΑ τα οποία ξεκινούν ήδη από το τέλος του 19ου (ως παρεπόμενη συνέπεια της σταφιδικής κρίσης και της ελληνική χρεοκοπίας του 1893), καθώς και στις σημαντικές μεταναστευτικές ροές κατά τα διάρκεια της δεκαετίας του 1960 (κυρίως προς χώρες της Δυτικής Ευρώπης).

Εδώ και χρόνια οι χώρες της Νότιας Ευρώπης, οι οποίες δέχονται ισχυρές πιέσεις αντιμετωπίζοντας αυξημένες ροές μετανάστευσης, ζητούν να εφαρμοστεί ένας ορθολογικός μηχανισμός για την δικαιότερη κατανομή του μεταναστευτικού φορτίου, μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στα πλαίσια αυτού του αιτήματος, οι χώρες του ευρωπαϊκού νότου συχνά έρχονται αντιμέτωπες με την άρνηση των χωρών του ευρωπαϊκού Βορρά.

Ειδικότερα, οι χώρες του ευρωπαϊκού νότου οι οποίες αποτελούν τις βασικές πύλες εισόδου για τους μετανάστες τόσο από την Αφρική όσο και από την Μέση Ανατολή είναι η Ελλάδα, η Μάλτα, η Ιταλία, η Κύπρος, η Βουλγαρία και η Ισπανία²⁸ οι οποίες αποτελούν το λεγόμενο «μαλακό υπογάστριο» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε σχέση με τα κύματα των μεταναστευτικών ροών που δέχονται.

Οι μεταναστευτικές ροές πριν καταλήξουν στις χώρες του ευρωπαϊκού νότου, διέρχονται από την Τουρκία, τη Λιβύη, την Αίγυπτο, και την Τυνησία. Πολλοί μετανάστες φθάνουν στα παράλια των χωρών αυτών, μέσω θαλάσσης, θέτοντας σε κίνδυνο τη ζωή τους, ενώ ο προορισμός των περισσότερων από αυτούς είναι χώρες όπως η Γερμανία, το Βέλγιο, η Αγγλία και η Γαλλία, όπου βρίσκονται εγκατεστημένοι συγγενείς τους.

Μετά από ένα μεγάλο διάστημα σχεδόν ανεμπόδιστης εισροής προσφύγων και μεταναστών από την λεγόμενη Βαλκανική οδό και την κορύφωση της προσφυγικής κρίσης στις αρχές του 2016 ένα ακόμα ρήγμα δημιουργήθηκε στους κόλπους της

²⁸ Europa EU (2014/Μάιος 2014) Στατιστικές για την μετανάστευση και τον μεταναστευτικό πληθυσμό. Διαθέσιμο http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/el, [24/02/2017]

Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι λεγόμενες χώρες του Βίσεγκραντ, (Σλοβακία, Ουγγαρία, Πολωνία, και Τσεχία) ενορχηστρωμένες από την Αυστρία είχαν ξεκινήσει την αποδόμηση της Συνθήκης Σένγκεν. Μέσα από συνεχείς κινήσεις και διαβουλεύσεις στην διεθνή πολιτική σκηνή φρόντισαν να παρουσιάσουν την Ελλάδα ως ανήμπορη να διαφυλάξει τα σύνορα της και κατ' επέκταση τα Ευρωπαϊκά, λόγω ελλιπή ελέγχου και ότι είναι υπεύθυνη για τον αυξημένο όγκο προσφυγικών ροών από την Ελλάδα προς τη Βόρεια Ευρώπη.²⁹

Για να επιτύχουν το στόχο τους και να κλείσουν την δίοδο εισροής προσφύγων και μεταναστών αποκλείοντας τους ουσιαστικά στην Ελλάδα οι Ευρωπαίοι Εταίροι μας ενθάρρυναν σχεδόν το σύνολο των χωρών της βαλκανικής οδού (Βουλγαρία, Σκόπια, Σερβία, Κροατία, Μαυροβούνιο, Κόσσοβο κ.α.) να μεταβάλλουν και να τροποποιήσουν την μεταναστευτική τους πολιτική που είχε σαν αποτέλεσμα την σχεδόν σφράγιση των συνόρων τους.

Πέραν τούτου κάποιες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης(Γερμανία³⁰, Αυστρία³¹) έχοντας φτάσει στα όρια των δυνατοτήτων που είχαν στο να υποδεχτούν και να αφομοιώσουν πρόσφυγες αλλά και επηρεαζόμενες από τα συνεχή τρομοκρατικά χτυπήματα σε χώρες της Ένωσης(Γαλλία, Βέλγιο) αποφάσισαν να αναστείλουν προσωρινά την συνθήκη Σένγκεν και να επαναφέρουν τους συνοριακούς ελέγχους σε μια προσπάθεια να ελέγξουν την προσφυγική κρίση αλλά και να διασφαλίσουν την εσωτερική τους ασφάλεια.

Αντιλαμβανόμενη η ΕΕ ότι η αποκοπή της βαλκανικής οδού και ο αποκλεισμός των προσφύγων στην Ελλάδα δεν επαρκεί για την αντιμετώπιση του

²⁹ Αικατερίνη Πρίφτη (22/02/2016) Ακραίες κινήσεις στο προσφυγικό από την Αυστρία. Καλεί σε διάσκεψη τις βαλκανικές χώρες. Αποκλείει την Ελλάδα. Διαθέσιμο

http://www.huffingtonpost.gr/2016/02/21/story_n_9286574.html[24/02/2017]

³⁰ News247 (13/9/2015). Η Γερμανία έθεσε εκτός ισχύος την Συνθήκη Σένγκεν. Κλείνει τα σύνορα προς Αυστρία. Διαθέσιμο

<http://news247.gr/eidiseis/kosmos/diethnis-politiki/h-germania-ethese-ektos-isxuos-th-synthkh-sengken-kleinei-ta-sunora-pros-aystria.3662054.html> [24/2/2017]

³¹ Protothema.gr (16/1/2016). Η Αυστρία αναστέλλει μονομερώς την Σένγκεν και επαναφέρει τους συνοριακούς ελέγχους. Διαθέσιμο

<http://www.protothema.gr/world/article/545234/i-austria-anastellei-monomeros-tin-segen-kai-epanaferei-tous-sunoriakous-elegchous/> [24/2/2017]

προβλήματος επεδίωξε να έρθει σε συμφωνία³² με την κύρια πηγή προσφύγων και μεταναστών, την Τουρκία αλλά και την ενίσχυση της Ελλάδος με προσωπικό και πόρους για να ανταπεξέλθει στο δύσκολο έργο της ανάσχεσης των ροών. Σύμφωνα με την συμφωνία αυτή όλοι οι παρανόμως εισερχόμενοι από την Τουρκία στην Ελλάδα από τις 20 Μαρτίου 2016 και εξής θα επιστρέφουν στη Τουρκία. Όσοι φτάνουν στα ελληνικά νησιά θα ταυτοποιούνται διεξοδικά και οι αιτήσεις ασύλου θα εξετάζονται από τις ελληνικές αρχές, με βάση την οδηγία για τις Διαδικασίες Ασύλου. Τουρκία και Ελλάδα θα αναλάβουν όσες διμερείς διατυπώσεις απαιτούνται και Τούρκοι αξιωματούχοι θα έχουν πρόσβαση στα ελληνικά νησιά ώστε να εγγυηθούν την τήρηση των ανωτέρω. Τέλος για κάθε Σύριο ο οποίος θα επιστρέφει στην Τουρκία από τα ελληνικά νησιά, ένας άλλος Σύρος θα επανεγκαθίσταται από την Τουρκία στην ΕΕ, με προτεραιότητα βασισμένη στα κριτήρια του ΟΗΕ.

Πολλές κυβερνήσεις ευρωπαϊκών κρατών, όπως η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, έλαβαν μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση για την αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης προαναγγέλλοντας την επιβολή περιορισμών στην πρόσβαση μεταναστών στις χώρες τους, ακόμη δε και ευρωπαϊών μεταναστών³³

Επιπλέον η Γερμανία έχει προαναγγείλει την αυστηροποίηση του νομικού πλαισίου παροχής διαφόρων κοινωνικών επιδομάτων, ώστε να αποθαρρύνει με αυτό τον τρόπο την μετανάστευση³⁴. Η Γαλλία από την πλευρά της, απαιτεί θέσπιση αυστηρότερων ελέγχων στις μετακινήσεις ατόμων που αναζητούν εποχιακές εργασίες στο έδαφός της.³⁵ Επίσης, κατά τη διάρκεια της Ιρλανδικής Προεδρίας της ευρωπαϊκής ένωσης, οι υπουργοί εσωτερικών της Γερμανίας, της Ολλανδίας, της Αυστρίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, με κοινή επιστολή τους, ζήτησαν να τεθούν

³² Huffpost (18/03/2016). Τι ορίζει η συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας-Όλο το κείμενο. Διαθέσιμο http://www.huffingtonpost.gr/2016/03/18/metanasteutiko-sumfonia-ee-tourkias-_n_9500076.html

³³ Αθανασόπουλος Άγγελος, Οι σιδερένιοι φράχτες, ο αποκλεισμός των βαλκάνιων μεταναστών από τη Βρετανία και η λογική της «Ευρώπης-Φρούριο». ΤΟ ΒΗΜΑ. Κυριακή 08 Δεκεμβρίου 2013

³⁴ www.protothema.gr (29/04/2016). Τέλος ο Παράδεισος των επιδομάτων, Γερμανία: Μείωση των επιδομάτων για μετανάστες από χώρες τις ΕΕ. Διαθέσιμο <http://www.protothema.gr/world/article/574134/germania-meiosi-ton-epidomaton-gia-metanastes-apo-hores-tis-ee/>, [24/02/2017]

³⁵ www.kathimerini.gr (28/6/2012). Κριτήρια σε μετανάστες στην Γαλλία. Διαθέσιμο <http://www.kathimerini.gr/461376/article/epikairothta/kosmos/krithria-se-metanastes-sth-gallia> [24/2/2017]

με νομοθετικές ρυθμίσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο, περιορισμοί στην ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, προκειμένου να εξευρεθεί μια λύση από τις αυξημένες μεταναστευτικές ροές.

Η αντιμετώπιση των αυξημένων μεταναστευτικών ροών στις χώρες του ευρωπαϊκού νότου, παρουσιάζει μια πολυσημία η οποία κυμαίνεται από ένα κύμα έξαρσης του εθνικισμού, και στις πιο ακραίες περιπτώσεις σε εκδηλώσεις ξενοφοβίας, ακόμα και σε εκδηλώσεις ρατσισμού³⁶.

Όσον αφορά την ενσωμάτωση των μεταναστών στην αγορά εργασίας, η Ιταλία, η Ισπανία και η Ελλάδα παρουσιάζουν σημαντικές ομοιότητες και σημαντικές διαφορές. Η Ιταλία είναι μια οικονομία της G8 και ως εκ τούτου πολύ μεγαλύτερη και πιο οικονομικά ανεπτυγμένη από τις οικονομίες της Ισπανίας και της Ελλάδας. Η Ισπανία είναι η 12η μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου. Η Ελλάδα είναι μια σχετικά μικρή οικονομία με ένα διαρθρωτικό έλλειμμα εμπορίου και ένα μεγάλο δημόσιο τομέα, που αντιπροσωπεύει περίπου το ήμισυ του ΑΕΠ της.

Παρ' όλα αυτά, οι τρεις χώρες μοιράζονται κοινά χαρακτηριστικά: οι οικονομίες τους έχουν διαρθρωτικές ανισοροπίες και υψηλότατα ποσοστά ανεργίας, ακόμη και σε περιόδους υψηλής οικονομικής ανάπτυξης. Αυτά τα χαρακτηριστικά έχουν προσελκύσει μετανάστες κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων δεκαετιών και έχουν επίσης συμβάλλει τόσο στην εισροή όσο και στην παραμονή, παράτυπων μεταναστών, παρά την ύπαρξη ελέγχων και πολιτικών επιβολής.

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 και του 2000, η ελληνική, ιταλική και την ισπανική αγορά εργασίας παρουσίαζε τα τυπικά χαρακτηριστικά της Νότιας Ευρώπης: σχετικά υψηλά επίπεδα ανεργίας (μεταξύ 8 και 10 τοις εκατό), και μεγάλο αριθμό οικονομικά ενεργών μεταναστών. Η αγορά εργασίας στις τρεις αυτές χώρες παρουσίαζε υψηλά επίπεδα τμηματοποίησης με ειδικούς τομείς απασχόλησης, που καταλαμβάνονταν από τους διακινούμενους εργαζομένους.

³⁶ Λεοντίδου Λίλα, Αγεωγράφητος Χώρα, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2008, σελ 368-374

Το βιοτικό επίπεδο των ιθαγενών πληθυσμών σε εκείνη την περίοδο αυξήθηκε ενώ η συμμετοχή στην δευτεροβάθμια και την τριτοβάθμια εκπαίδευση ήταν διαδεδομένη. Έτσι οι Έλληνες, οι Ιταλοί και οι Ισπανοί προτίμησαν να περιμένουν ώστε να βρουν θέσεις απασχόλησης οι οποίες ήταν συναφείς με τις ικανότητές τους (ενώ υποστηρίζονταν οικονομικά από τις οικογένειές τους), αντί να αναλαμβάνουν τις θεωρούμενες χαμηλού κύρους θέσεις εργασίας οι οποίες ήταν χαμηλής ειδίκευσης και χαμηλά αμειβόμενες.

Η οξεία οικονομική κρίση που πλήττει τις τρεις αυτές χώρες κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών έχει εμφανώς αλλάξει την κατάσταση, ιδιαίτερα στην Ελλάδα και την Ισπανία. Αυτό έχει οδηγήσει σε σημαντικές περικοπές του προϋπολογισμού για δαπάνες κοινωνικής πρόνοιας, υγείας και εκπαίδευσης. Η ανεργία έχει αυξηθεί σε θεαματικά ύψη, φθάνοντας σχεδόν το 25 τοις εκατό μεταξύ των γηγενών και υπερβαίνει το 35 τοις εκατό των μεταναστών το 2012. Η κρίση έχει χτυπήσει και τους μετανάστες, με σοβαρές απώλειες θέσεων εργασίας στον τομέα των κατασκευών ενώ η ραγδαία συρρίκνωση επιδεινώνεται από το γεγονός ότι οι γηγενείς αρχίζουν να επιστρέφουν σε θέσεις εργασίας που είχαν προηγουμένως εγκαταλείψει (όπως θέσεις εργασίας χαμηλής εμπειρίας στην μεταποίηση, τον τουρισμό, στις εργασίες φροντίδας και των μεταφορών).

Οι μετανάστες, οι οποίοι δεν διαθέτουν δίκτυα υποστήριξης και συνήθως έχουν λιγότερα προσόντα από τους ντόπιους, είναι συνεπώς σε δυσμενέστερη θέση να αποκρούσουν τις επιπτώσεις της κρίσης. Σύμφωνα με μια δημοσκόπηση στην Ισπανία, για τις συνθήκες διαβίωσης το έτος 2013, ένα ποσοστό της τάξης του 43,5 τοις εκατό των οικογενειών των μεταναστών αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της φτώχειας³⁷.

Ως συνέπεια της οικονομικής κρίσης, πολλοί μετανάστες έχουν επιλέξει να εγκαταλείψουν τις χώρες υποδοχής τους. Το Ισπανικό Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής

37

Instituto Nacional de Estadística, 2013, http://www.ine.es/ss/Satellite?L=es_ES&c=INEPublicacion_C&cid=1259924856416&p=1254735110672&pagename=ProductosYServicios%2FPYSLayout¶_m1=PYSDetalleGratis [26/2/2017]

αναφέρει ότι περίπου 1,2 εκατομμύρια μετανάστες έχουν εγκαταλείψει τη χώρα από το 2008. Παρ'όλα αυτά ο αριθμός αυτός είναι μικρότερος από τις νέες αφίξεις που πραγματοποιήθηκαν κυρίως μέσω της οικογενειακής επανένωσης. Ομοίως, στην Ελλάδα, ο αριθμός των μεταναστών, μειώθηκε κατά 150.000 μεταξύ του Δεκέμβρη 2010 και του Δεκέμβρη του 2012 ³⁸.

Οι μεταναστευτικές ροές στον ευρωπαϊκό νότο, τα τελευταία χρόνια έχουν οξυνθεί ωστόσο ιδιαίτερος πολύ λόγω της εν εξελίξει προσφυγικής κρίσης, η οποία προέκυψε μέσα στις διαδοχικές κρατικές καταρρεύσεις, την διεξαγωγή εχθροπραξιών στην ευρύτερη περιοχή της Κεντρικής και Δυτικής Ασίας, καθώς επίσης και λόγω των γεγονότων της λεγόμενης Αραβικής Άνοιξης του 2011-2013 η οποία είχε ως αποτέλεσμα την εκθρόνιση δικτατορικών καθεστώτων και διάφορες μορφές αγωνιστικών κινητοποιήσεων των διαφόρων θρησκευτικών ή εθνοτικών ομάδων ³⁹.

Συνεπώς η σημερινή έκφραση της προσφυγικής κρίσης στις χώρες του ευρωπαϊκού νότου, συμπλέκεται και με το φαινόμενο της οικονομικής μετανάστευσης, αποτελώντας ένα νέο μείζον ιστορικό και γεωπολιτικό δεδομένο για την περιοχή.

Ειδικότερα μετά την κατάρρευση της Συρίας, εκατομμύρια πληθυσμών εγκατέλειψαν τη χώρα και σχημάτισαν μεγάλα προσφυγικά ρεύματα από τις ζώνες της γεωπολιτικής, οικονομικής και πολιτικής αποσταθεροποίησης στη μέση Ανατολή

³⁸ Iglesias P., Triandafyllidou A. and R. Gropas (eds) 2016. After the Financial Crisis: Shifting Legal, Economic and Political Paradigms, London: Palgrave, in press. p:45

³⁹ Kuran Timur, Weak Foundations of Arab Democracy , International Herald Tribune, 29 May 2011, <http://www.nytimes.com/2011/05/29/opinion/29kuran.html>, date accessed 20/2/2017

προς τις χώρες του ευρωπαϊκού νότου, προκειμένου να οδηγηθούν από εκεί σε άλλες χώρες της Κεντρικής ή της Βόρειας Ευρώπης.

Τα γεγονότα αυτά γεωπολιτικής σημασίας στην περιοχή, οδήγησαν σε μια ραγδαία αύξηση των μεταναστευτικών ροών προς τις χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου. Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επιχειρεί να καλύψει τα στάδια αφενός της πρόληψης, κυρίως όμως της ετοιμότητας, της αντιμετώπισης και της αποκατάστασης των μεγάλων πληθυσμών των προσφύγων από τις εν λόγω χώρες οι οποίοι καταφθάνουν στην ΕΕ κυρίως στις χώρες του ευρωπαϊκού νότου.

«Η ΕΕ είναι παρούσα σε ζώνες κρίσεων ανά τον κόσμο, όπως στην Συρία, το Αφγανιστάν, τα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη, την περιοχή του Σαχέλ και πολλά άλλα μέρη της Αφρικής, της Κεντρικής και Νότιας Αμερικής και Νότιο-Ανατολικής Ασίας. Πραγματοποιεί επίσης επιχειρήσεις ανθρωπιστικής βοήθειας σε περιοχές που πλήττονται από παρατεταμένη κρίση και αστάθεια ως συνέπεια συγκρούσεων. Η παροχή βοήθειας στους πιο ευάλωτους πληθυσμούς του κόσμου αποτελεί ηθική επιταγή για την κοινότητα και η Ευρωπαϊκή επιτροπή έχει αναλάβει την πάγια δέσμευση να συνδράμει τα θύματα των κρίσεων. Η γενική Διεύθυνση Ανθρωπιστικής Βοήθειας βοηθά απευθείας άτομα που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης ανεξαρτήτως ιθαγένειας, θρησκείας, φύλου ή εθνοτικής καταγωγής.»⁴⁰

Παρ'όλα αυτά λόγω των ιδιαιτέρως αυξημένων μεταναστευτικών ροών, αρκετές κυβερνήσεις ευρωπαϊκών κρατών, όπως η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, έλαβαν μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση για την αντιμετώπιση της

⁴⁰ Η ΕΕ με λίγα λόγια: ανθρωπιστική Βοήθεια, Έντυπο Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2013, https://europa.eu/european-union/topics/humanitarian-aid-civil-protection_el, date accessed 20/2/2017

παράνομης μετανάστευσης προαναγγέλλοντας την επιβολή περιορισμών στην πρόσβαση μεταναστών στις χώρες τους, ακόμη δε και ευρωπαϊών μεταναστών.⁴¹

Επιπλέον κατά τη διάρκεια της γαλλικής προεδρίας το 2008, υπογράφηκε ένα σύμφωνο⁴² για μεταναστευτικά ζητήματα⁴³ το οποίο αποτελεί την νομική βάση και ταυτόχρονα μια νομικά δεσμευτική πράξη, σχετικά με τις μελλοντικές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ζητήματα μετανάστευσης, ασύλου και ελέγχου συνόρων.

Το εν λόγω σύμφωνο το οποίο προτίθεται να αποτελέσει τη βάση των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για τη μετανάστευση και το άσυλο, σε πνεύμα αμοιβαίας ευθύνης και αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών και μιας ανανεωμένης σύμπραξης με τρίτες χώρες αποτελείται από ένα συγκεκριμένο πλαίσιο δεσμεύσεων : (α) οργάνωση της νόμιμης μετανάστευσης, λαμβάνοντας υπόψη τις αντικειμενικές ανάγκες αλλά και τις προτεραιότητες των κρατών μελών. (β) Έλεγχος της παράνομης μετανάστευσης, μέσω της διασφάλισης της επιστροφής των ξένων υπηκόων στη χώρα προέλευσής τους. (γ) Αποτελεσματικότεροι συνοριακοί έλεγχοι. (δ) Οικοδόμηση του θεσμού του «Ευρωπαϊκού Ασύλου». (ε) Δημιουργία και ανάπτυξη συνεργατικών σχέσεων με τις χώρες προέλευση των ξένων υπηκόων. (στ) Διασφάλιση της εγκυρότητας των βιομετρικών στοιχείων. (ζ) Παροχή δυνατοτήτων και πόρων στη FRONTEX, προκειμένου να φέρει εις πέρας επιχειρήσεις συνοριακών

⁴¹ Αθανασόπουλος Άγγελος, Οι σιδερένιοι φράχτες, ο αποκλεισμός των βαλκάνιων μεταναστών από τη Βρετανία και η λογική της «Ευρώπης-Φρούριο». ΤΟ ΒΗΜΑ. Κυριακή 08 Δεκεμβρίου 2013

⁴² **European Pact on Immigration and Asylum**, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:j10038>

⁴³ Carrera Sergio, Guid Elsbeth,(2008), The French Presidency's European Pact on Immigration and Asylum: Intergovernmentalism vs Europeanisation? Security vs Rights?, No 170, Centre for European Policy Studies

ελέγχων. (η) Χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας και των ηλεκτρονικών συστημάτων για την είσοδο και την έξοδο των ξένων υπηκόων. (θ) Δημιουργία του Ευρωπαϊκού Γραφείου Υποστήριξης -European Asylum Support Office (EASO), επικουρούμενο για εξέταση ζητημάτων ασύλου. (ι) Θεμελίωση ενός σταθερού συστήματος Ασύλου. (κ) Ενίσχυση της συνεργασίας με την UNHCR. (λ) Εκπαίδευση του προσωπικού που είναι υπεύθυνο για τους εξωτερικούς συνοριακούς ελέγχους. Είχε προηγηθεί η πράσινη Βίβλος, της 6ης Ιουνίου 2007, σχετικά με το μέλλον του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου COM(2007) 301⁴⁴.

Το παράδειγμα των παραπάνω χωρών, ακολούθησαν πάντως και μια σειρά άλλων ευρωπαϊκών κρατών. Έτσι για παράδειγμα η Βουλγαρία θέλησε να κατασκευάσει έναν φράχτη στα σύνορά της με την Τουρκία, ενέργεια που έχει ως σκοπό να αναστείλει την είσοδο προσφύγων από την περιοχή της Συρίας. Το ίδιο είχε αποφασίσει να κάνει και η Ελλάδα το 2012, κατασκευάζοντας φράχτη στα σύνορά της με την Τουρκία στον Έβρο⁴⁵. Δεν είναι συνεπώς περίεργο, που με όλες αυτές τις εξελίξεις η Ευρωπαϊκή Ένωση χαρακτηρίζεται συχνά ως Ευρώπη φρούριο⁴⁶

Περαιτέρω προτείνονται διάφορα άλλα μέτρα όπως η χρηματοδότηση από την Επιτροπή προγραμμάτων για την καταπολέμηση δικτύων που προάγουν την παράνομη διακίνηση μεταναστών. Παράλληλα η επιτροπή, ανέπτυξε το 2015 ένα νέο πρόγραμμα δράσης για την μετανάστευση, το οποίο « ανταποκρίνεται στην ανάγκη για ταχεία και αποφασιστική δράση ως απάντηση στην ανθρώπινη τραγωδία σε

⁴⁴ Green Paper on the future Common European Asylum System /* COM/2007/0301 final*/,
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52007DC0301&from=EL>

⁴⁵ Αθανασόπουλος Άγγελος, ΤΟ ΒΗΜΑ, Κυριακή 08 Δεκεμβρίου 2013 Οι σιδερένιοι φράχτες, ο αποκλεισμός των βαλκάνιων μεταναστών από τη Βρετανία και η λογική της «Ευρώπης-Φρούριο», σελ 45.

⁴⁶ Αθανασόπουλος Άγγελος, Οι σιδερένιοι φράχτες, ο αποκλεισμός των βαλκάνιων μεταναστών από τη Βρετανία και η λογική της «Ευρώπης-Φρούριο». ΤΟ ΒΗΜΑ. Κυριακή 08 Δεκεμβρίου 2013

ολόκληρη τη Μεσόγειο»⁴⁷. Επίσης με τη δήλωση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 23ης Απριλίου 2015⁴⁸ και το σχετικό ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου⁴⁹, εκδηλώθηκε η συναίνεση όσον αφορά την αναγκαιότητα να ληφθούν μέτρα ώστε να σωθούν ζωές καθώς και να ενταθεί η δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ταχεία αυτή αντίδραση είναι γεγονός ότι μπορεί να αποτελέσει τον οδηγό για την αποτελεσματική αντίδραση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε μελλοντικές κρίσεις, ανάλογα ποιο τμήμα των εξωτερικών συνόρων της δέχονται σχετικές πιέσεις από Ανατολή έως Δύση και από Βορρά έως Νότο.

⁴⁷ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ, Βρυξέλλες, 13.5.2015 COM(2015) 240 final, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_el.pdf

⁴⁸ Έκτακτη σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, 23 Απριλίου 2015 — δήλωση: <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/04/23-special-euco-statement/>.

⁴⁹ Resolution on the latest tragedies in the Mediterranean and EU migration and asylum policies, [http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2015/2660\(RSP](http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2015/2660(RSP)

ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το μεταναστευτικό φαινόμενο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν αποτελεί ένα φαινόμενο άμοιρο συνεπειών. Αντίθετα οι επιπτώσεις της μετανάστευσης, σε διάφορα επίπεδα, αποτελούν μια πτυχή η οποία προβληματίζει την Ευρώπη σήμερα περισσότερο παρά ποτέ, θέτοντάς την ενώπιον προκλήσεων οι οποίες ενδέχεται να κλονίσουν ακόμα και τα θεμέλια του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Η αύξηση των μεταναστευτικών ροών προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα τελευταία χρόνια, θέτει επιτακτικά ζητήματα ανάγκης για την διαμόρφωση κοινής μεταναστευτικής πολιτικής, ώστε τα ζητήματα αυτά να αντιμετωπίζονται με τρόπο συνεπή, ορθολογικό και συλλογικό.

Εκτός από τις επιπτώσεις σε αμιγώς οικονομικό επίπεδο, επιδράσεις από την έξαρση του φαινομένου, μπορούν περαιτέρω να εντοπιστούν και στις πολιτικές πρόνοιας οι οποίες θεσμοθετούνται καθώς τα συστήματα παρεχόμενης προστασίας στους αιτούντες άσυλο, επιβαρύνονται ιδιαίτερος, εξαιτίας των ιδιαίτερος

αυξημένων μεταναστευτικών ροών και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των νεοεισερχόμενων οικονομικών μεταναστών⁵⁰.

Σε άμεση συνάρτηση με την ανάγκη ενίσχυσης διαμόρφωσης κοινής μεταναστευτικής πολιτικής βρίσκεται και το πληθυσμιακό πρόβλημα, το οποίο η ευρωπαϊκή ένωση καλείται να αντιμετωπίσει και μάλιστα με δεδομένες τις σύγχρονες τάσεις οι οποίες καταδεικνύουν τάσεις γήρανσης του ευρωπαϊκού πληθυσμού στις επόμενες δεκαετίες .

Το γεγονός δε, ότι οι ρυθμοί της πληθυσμιακής αύξησης διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών της ευρωπαϊκής ένωσης, αυτό σημαίνει ότι διαφοροποιούνται και οι αντίστοιχες ανάγκες, και κατ'έκταση δυσχεραίνεται η δυνατότητα σύγκλισης και διαμόρφωσης κοινών πρακτικών για το μεταναστευτικό ζήτημα, τόσο στα κράτη μέλη, αλλά και σε επίπεδο ευρωπαϊκής ένωσης.

Σε κάθε περίπτωση, η αύξηση των μεταναστευτικών ροών προς την ευρωπαϊκή ένωση, είναι ένα ζήτημα το οποίο απασχολεί και απ'ότι φαίνεται θα συνεχίσει να απασχολεί τον σχετικό διάλογο, αλλά και σε θεσμικό επίπεδο και επίπεδο λήψης αποφάσεων στα πλαίσια των θεσμικών οργάνων της Ένωσης καθώς συχνά διατυπώνονται αιτήματα ακόμα και για την επιβολή θεσμικών περιορισμών στην κινητικότητα των μεταναστών για αναζήτηση ή αλλαγή επαγγέλματος ή στην άσκηση θρησκευτικών ή άλλων δικαιωμάτων. Πρόκειται για σημαντικά ζητήματα τα οποία θέτοντας νέες προκλήσεις και παραμέτρους, επιτάσσουν τη διαμόρφωση κοινής μεταναστευτικής πολιτικής και την ανάγκη αντιμετώπισης ζητημάτων στα οποία θα πρέπει να προστεθεί και το ζήτημα της αντιμετώπισης των αυξανόμενων εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας στον ευρωπαϊκό χώρο.

⁵⁰ Brücker H., Epstein G., McCormick B., Saint-Paul G., Venturini A., Zimmermann K., "Managing Migration in the European Welfare State", http://www.iza.org/highlights/manage_highlights/docs/083_ManagingMigrationintheEuropeanWelfareState_Oxford2002.pdf

Οι κλυδωνισμοί που έχει δεχτεί η Ευρώπη προερχόμενοι από το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα δοκιμάζουν βαθύτατα το εγχείρημα της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Είναι η στιγμή της αλήθειας, όπου τώρα θα φανεί αν όλοι οι εταίροι αντιλαμβάνονται ότι τα προβλήματα που είναι εγγύτερα στον Νότο για παράδειγμα, αν δεν αντιμετωπιστούν τώρα πολύ σύντομα θα είναι και προβλήματα του ανεπτυγμένου βορρά. Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών θα πρέπει να αντιληφθούν ότι τα προβλήματα μιας ένωσης θα πρέπει να αντιμετωπίζονται από κοινού και όλοι οι εταίροι να συμμετέχουν το ίδιο στις υποχρεώσεις όπως και στα οφέλη.

Δυστυχώς η εντεινόμενη προσφυγική αλλά και οικονομική κρίση, έχουν δώσει μεγάλη ώθηση σε συντηρητικές και εθνικιστικές ακόμα δυνάμεις εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ωθούν έτσι πολλές χώρες να περιχαρακώνονται στα εθνικά τους σύνορα και να βλέπουν τα ευρύτερα προβλήματα της ενώσεως σε μια πιο εγωιστική βάση. Μέρος της πολιτικής ελίτ των οικονομικά ισχυρών χωρών της ενώσεως και κύριος προορισμός της πλειοψηφίας των μεταναστών και προσφύγων καλλιεργεί ένα κλίμα ότι οι οικονομικά ασθενέστερες χώρες του νότου και “πρώτη γραμμή άμυνας” της Ενωμένης Ευρώπης δεν πράττουν όσα πρέπει για την διαφύλαξη των συνόρων και μεταθέτουν έτσι την διαχείριση του προβλήματος σε αυτές, ενώ οι αδύναμοι ότι οι ισχυροί της ενώσεως, τους έχουν εγκαταλείψει και αφήσει να αντιμετωπίσουν προβλήματα που αφορούν το σύνολο της Ένωσης μόνοι τους.

Το ακανθώδες λοιπόν πρόβλημα της προσφυγικής και μεταναστευτικής κρίσης βλέπουμε ότι έχει δημιουργήσει γόνιμο έδαφος για να ευδοκιμήσουν συντηρητικές και ξενοφοβικές φωνές σε μεγάλο μέρος της Ευρώπης, που αν και ακόμα δεν αποτελούν πλειοψηφικές και κυβερνητικές δυνάμεις ωθούν άλλες προοδευτικότερες δυνάμεις να υιοθετήσουν σκληρότερη στάση. Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι σχεδόν σε ολόκληρη την Ευρώπη ενισχύονται σε μεγάλο βαθμό δυνάμεις που μέχρι τώρα κινούνταν στο περιθώριο της πολιτικής ζωής και η συμμετοχή τους σε σύγχρονες Ευρωπαϊκές κυβερνήσεις φάνταζε σαν κακό όνειρο.

Εκτός των πολιτικών διεργασιών που έχει πυροδοτήσει η κρίση αυτή, έντονες είναι και οι οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις στα κράτη μέλη της Ενώσεως. Πολλά από τα κράτη που δέχονται προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές ακόμα και τα πιο ισχυρά, αδυνατούν να εξυπηρετήσουν και να καλύψουν τις ανάγκες του

συνόλου των προσφύγων και μεταναστών και βλέπουν τις κρατικές δομές αλλά και τους πόρους τους να εξαντλούνται και να μην επαρκούν. Βασικοί άξονες της εύρυθμης λειτουργίας τους όπως ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, αρχές ασφαλείας, δικαστικό σύστημα και κράτος πρόνοιας έχουν φτάσει στα όρια των δυνατοτήτων τους και σε πολλές περιπτώσεις υπολειπόμενα.

Σε πολλές περιπτώσεις μερίδα πολιτών των χωρών φιλοξενίας αδυνατούν να αντιληφθούν γιατί οι χώρες τους θα πρέπει να αναλάβουν το βάρος της επίλυσης ενός προβλήματος που αυτές δεν δημιούργησαν και κρίσιμοι πόροι του κράτους που θα μπορούσαν να έχουν διατεθεί για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους τώρα διατίθενται στην αντιμετώπιση του. Όσο το πρόβλημα διαιωνίζεται, περιοχές που έχουν αναλάβει μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης από αυτό που τους αναλογεί οδηγούνται σε ένα άτυπο διχασμό ανάμεσα σε αυτούς που υποστηρίζουν ότι πρέπει να ενισχύουν και να βοηθούν τους πρόσφυγες και μετανάστες και αυτούς που θεωρούν ότι έχουν κάνει το χρέος τους και ότι τα βάρη θα πρέπει να αναδιανεμηθούν ορθότερα.

Είναι συνεπώς ζήτημα επείγοντος να αναπτυχθούν οι πολιτικές εκείνες που θα ρυθμίσουν το ζήτημα της εισόδου μεταναστών στην ευρωπαϊκή ένωση. Ειδικότερα θα πρέπει μέσα από την θέσπιση ενός σύγχρονου θεσμικού πλαισίου να ρυθμιστούν ζητήματα όπως ενταξιακές πολιτικές για τους πρόσφυγες εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ζητήματα κέντρων φιλοξενίας προσφύγων, ασυνόδευτων ανηλίκων, εκπαιδευτικών ενταξιακών προγραμμάτων για ανήλικα προσφυγόπουλα, οικονομικών παραμέτρων της ένταξης των προσφύγων στην αγορά εργασίας.

Σε ένα σταθερά παγκοσμιοποιούμενο περιβάλλον, θα πρέπει παράλληλα να προωθηθεί η πολλαπλότητα των μορφών αλληλεγγύης με στόχο την ανάδειξη της δυνατότητας μιας άλλης Ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς η έννοια της «αλληλεγγύης» στην ΕΕ αποτελεί θεμελιώδη αξιακή βάση του ενωσιακού οικοδομήματος.

Τώρα λοιπόν που οι συνθήκες της ευμάρειας και της προόδου έχουν παρέλθει και έχουν προκύψει οικονομικές δυσχέρειες και ζητήματα κοινής εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας (προσφυγική και μεταναστευτική κρίση) είναι η ώρα που κάθε χώρα πρέπει να αναλογιστεί τις ευθύνες της και να πράξει αυτό που της αναλογεί με βάση το μέγεθος και τις δυνατότητες της. Αυτή ίσως είναι η στιγμή που οι χώρες της ΕΕ θα πρέπει να αποφασίσουν αν η Ένωση αυτή θα παραμείνει απλά

ένα “club” χωρών με κοινά οικονομικά συμφέροντα και επιδιώξεις ή θα τολμήσουν να τη μετασχηματίσουν σε μια ενιαία πολιτική οντότητα που σεβόμενη τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες του κάθε μέλους της θα έχει μια κοινή και αδιαίρετη γραμμή απενίζοντας το μέλλον της έτσι με μεγαλύτερη αισιοδοξία.

Εκτιμούμε πως αποτελεί ζήτημα αιχμής, η επιστροφή της Ευρώπης στις ιδρυτικές της αξίες, και όχι σε ξενοφοβικές και αυταρχικές πολιτικές. Το ζήτημα των ανεξέλεγκτων μεταναστευτικών ροών προς την Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί σαφώς ένα σημαντικό πρόβλημα υπό την έννοια που προεκτέθηκε, ωστόσο μεγαλύτερο πρόβλημα αποτελεί μια ενδεχόμενη ξενοφοβική αντίληψη. Συνεπώς η επιστροφή της Ευρώπης στις ιδρυτικές, ανθρωπιστικές της αξίες, αποτελεί την μόνη ρεαλιστική διέξοδο προκειμένου η Ένωση να ξεφύγει από το οντολογικό τέλμα που βρίσκεται.

Τέλος, είναι απαραίτητο και η επιστημονική κοινότητα να συμβάλει σε αυτή την προοπτική, μελετώντας όλες της εκφάνσεις της κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας, και προτείνοντας στο δημόσιο διάλογο αλλά και στην επιστημονική έρευνα, τεκμηριωμένες προτάσεις για την άσκηση μεταναστευτικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, προς όφελος της Κοινωνίας των Πολιτών, σήμερα και στο μέλλον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Αθανασόπουλος Άγγελος, Οι σιδερένιοι φράχτες, ο αποκλεισμός των βαλκάνιων μεταναστών από τη Βρετανία και η λογική της «Ευρώπης-Φρούριο». ΤΟ ΒΗΜΑ. Κυριακή 08 Δεκεμβρίου 2013.,

Αθανασόπουλος Άγγελος, ΤΟ ΒΗΜΑ, Κυριακή 08 Δεκεμβρίου 2013 Οι σιδερένιοι φράχτες, ο αποκλεισμός των βαλκάνιων μεταναστών από τη Βρετανία και η λογική της «Ευρώπης-Φρούριο».

Αράπογλου, 2008 Immigration and the competitiveness – cohesion equilibrium in Athens στο Ah e P Andersen H Maloutas T Raco M (Eds) Cities between competitiveness and cohesion: discourses, realities and implementation

Βεντούρα Λ.: "Μετανάστευση και Έθνος: Μετασχηματισμοί στις Συλλογικότητες και τις κοινωνικές θέσεις", εκδόσεις Ε.Μ.Ν.Ε. - ΜΝΗΜΩΝ, 1994.

Έμκε-Πουλοπούλου, Η., 2007, «Η Μεταναστευτική Πρόκληση», Παπαζήσης, Αθήνα.

Λεοντίδου Λίλα, Αγεωγράφτος Χώρα, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2008.

Μούσης, Ν.Σ 1999, «Ευρωπαϊκή Ένωση, Δίκαιο - Οικονομία - Πολιτική», Παπαζήσης, Αθήνα.

Μούσης, Ν.Σ 1999, «Ευρωπαϊκή Ένωση, Δίκαιο - Οικονομία - Πολιτική», Παπαζήσης, Αθήνα.

Μουσούρου Λ. Μ.: «Από τους Γκάσταρμπαϊτερ στο πνεύμα του Σένγκεν, Προβλήματα της σύγχρονης μετανάστευσης στην Ευρώπη», εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1993

Σαμπατάκου, Ε.Α 2010, «Ερμηνεύοντας την Εξέλιξη της Κοινής Μεταναστευτικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης», Παπαζήσης, Αθήνα.

Fontaine, P 2007, «Η Ευρώπη σε 12 μαθήματα», Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Λουξεμβούργο.

Zbigniew Brzezinski (1998): Η μεγάλη Σκακίερα. Η αμερικανική υπεροχή και οι γεωστρατηγικές της επιταγές. (σελ. 73) Αθήνα: Εκδοτικός Όμιλος Λιβάνη

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Arango J. (2000), Explaining migration: a critical view. International Social Science Journal, 52(165), 283 295.

Castles S. and Miller M.J. (2009), The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World, Fourth Edition. Palgrave Macmillan: Basingstoke.

Caritas Dossier Statistico, 22nd edition, 2012, Rome

Carrera Sergio, Guid Elsbeth,(2008), The French Presidency's European Pact on Immigration and Asylum: Intergovernmentalism vs Europeanisation? Security vs Rights?, No 170, Centre for European Policy Studies

Davis K. (1989), Social Science Approaches to International Migration, in Population and Resources in Western Intellectual Traditions. Edited by M.S. Teitelbaum and J.M. Winter. New York: American Association for the Advancement of Science, 245 261.

Fontaine, P 2007, «Η Ευρώπη σε 12 μαθήματα», Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Λουξεμβούργο.

International Encyclopedia of the Social Sciences, Vol.10 (Macmillan and Free Press, 1968).

International Encyclopedia of Population, Vol. 2 (The Free Press, New York, 1982).

Iglesias P., Triandafyllidou A. and R. Gropas (eds) 2016. After the Financial Crisis: Shifting Legal, Economic and Political Paradigms, London: Palgrave, in press.

Gonzalez-Enriquez C., 'Spain,' Ambrosinni M. 'Italy' and Gropas R. and Triandafyllidou A. 'Greece' in European Immigration: A Sourcebook eds. A. Triandafyllidou and R. Gropas (Aldershot: Ashgate, 2007).

Grandstaff P.J., (1975) 'Recent Soviet Experience and Western Laws of Population Migration', Internat • Grigg D.B., (1971), 'E.G. Ravenstein and the Laws of Migration', Journal of Historical Geography, Vol. 3 pp. 41-54
International Migration Review, Vol.9 pp.479-497.

Grigg D.B., (1971), 'E.G. Ravenstein and the Laws of Migration', *Journal of Historical Geography*, Vol. 3 pp. 41-54

Gropas R. and Triantafyllidou A., 2005: *Active Civic Participation of Immigrants in Greece*, Country Report for the EU project POLITIS

Husbands Christopher (2013), *Frontiers of Fear: Immigration and Insecurity in the United States and Europe*, (σελ. 899), Vol.37, Issue 5, *Ethnic and Racial Studies*.

King R. (2002), *Towards a New Map of European Migration*, *International Journal of Population Geography*, 8, 89-106.

Kofmana Eleonore, 2007, *Citizenship Studies, Citizenship Migration and the Reassertion of National Identity*, Routledge, pages 453-467.

Koser K. (2009), *Why Migration Matters*, *Current History*, April 2009, 147-153.

Kuran Timur, *Weak Foundations of Arab Democracy*, *International Herald Tribune*, 29 May 2011, <http://www.nytimes.com/2011/05/29/opinion/29kuran.html>, date accessed 20/2/2017

Massey Douglas S, Arango Joaquin, Hugo Graeme, Kouaouci Ali, Pellegrino Adela and Taylor J. Edward *An Evaluation of International Migration Theory: The North American Case*, *Population and Development Review* Vol. 20, No. 4 (Dec., 1994), pp. 699-751.

Porter R., (1956), 'An approach to migration through its mechanism', *Geographisca Annaler*, Vol.38 pp. 317—343.

Triandafyllidou, A. ed., Addressing Cultural, Ethnic & Religious Diversity Challenges in Europe: A comparative overview of 15 European countries, ACCEPT PLURALISM Project Report, 2012.

Συμβούλιο της Επικρατείας (Conseil d'Etat), Γαλλία, M. Ghevondyan, 4 Ιουνίου 2012

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

Brücker H., Epstein G., McCormick B., Saint-Paul G., Venturini A., Zimmermann K., "Managing Migration in the European Welfare State", http://www.iza.org/highlights/manage_highlights/docs/083_ManagingMigrationintheEuropeanWelfareState_Oxford2002.pdf.C-411/10 και C-493/10 <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=131157&pageIndex=0&doclang=EL&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=391191>

Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Strengthening the global approach to migration: increasing coordination, coherence and synergies /* COM/2008/0611 final */, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3Aj10059>

COUNCIL DECISION of 27 November 2008 on the conclusion, on behalf of the European Community and its Member States, of a Protocol to the Agreement between the European Community and its Member States, of the one part, and the Swiss Confederation, of the other, on the free movement of persons regarding the

participation, as contracting parties of the Republic of Bulgaria and Romania pursuant to their accession to the European Union (2009/392/EC), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009D0392&from=EL>.

Council Directive 68/360/EEC of 15 October 1968 on the abolition of restrictions on movement and residence within the Community for workers of Member States and their families, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:31968L0360&from=EL> .

DIRECTIVE 2008/115/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 16 December 2008 on common standards and procedures in Member States for returning illegally staying third-country nationals, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008L0115&from=EL>

Europa EU (2014/Μάϊος 2014) Στατιστικές για την μετανάστευση και τον μεταναστευτικό πληθυσμό. Διαθέσιμο http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/el,

EUR-Lex, Κανονισμός Δουβλίνο ΙΙ. (18/11/2011). Διαθέσιμο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv%3A133153>

EUR-Lex, Πολιτική ασύλου της ΕΕ: ποια χώρα της ΕΕ είναι αρμόδια για την εξέταση των αιτήσεων. (03/01/2015). Διαθέσιμο http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3A23010503_1

European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A European Agenda on Migration, 13 May 2015, COM(2015) 240, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_el.pdf

European Pact on Immigration and Asylum, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:j10038>

Green Paper on the future Common European Asylum System /* COM/2007/0301 final */ ,<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52007DC0301&from=EL>

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:j10008>

http://www.huffingtonpost.gr/2016/03/18/metanasteutiko-sumfonia-ee-tourkias-_n_9500076.html

Instituto Nacional de Estadística, 2013, http://www.ine.es/ss/Satellite?L=es_ES&c=INEPublicacion_C&cid=1259924856416&p=1254735110672&pagename=ProductosYServicios%2FPYSLayout¶m1=PYSDetalleGratuitas

www.kathimerini.gr (28/6/2012). Κριτήρια σε μετανάστες στην Γαλλία. Διαθέσιμο <http://www.kathimerini.gr/461376/article/epikairothta/kosmos/krithria-se-metanastes-sth-gallia>

News247 (13/9/2015). Η Γερμανία έθεσε εκτός ισχύος την Συνθήκη Σένγκεν. Κλείνει τα σύνορα προς Αυστρία. Διαθέσιμο <http://news247.gr/eidiseis/kosmos/diethnis-politiki/h-germania-ethese-ektos-isxuos-th-synthhkh-sengken-kleinei-ta-sunora-pros-aystria.3662054.html>

OECD, International Migration: The human face of globalisation,
<http://www.oecd.org/insights/43568523.pdf>, date accessed 15/2/2017

Protothema.gr (16/1/2016). Η Αυστρία αναστέλλει μονομερώς την Σένγκεν και επαναφέρει τους συνοριακούς ελέγχους. Διαθέσιμο
<http://www.protothema.gr/world/article/545234/i-austria-anastellei-monomeros-tin-segen-kai-epanaferei-tous-sunoriakous-eleghous/>

www.protothema.gr (29/04/2016). Τέλος ο ... Παράδεισος των επιδομάτων, Γερμανία: Μείωση των επιδομάτων για μετανάστες από χώρες τις ΕΕ. Διαθέσιμο
<http://www.protothema.gr/world/article/574134/germania-meiosi-ton-epidomaton-gia-metanastes-apo-hores-tis-ee/>

REGULATION (EU) No 439/2010 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 19 May 2010 establishing a European Asylum Support Office,
[http://eur-lex.europa.eu/legal-](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32010R0439&from=EL)
[content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32010R0439&from=EL](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32010R0439&from=EL)

Resolution on the latest tragedies in the Mediterranean and EU migration and asylum policies,
[http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2015/2660\(RSP Schengen Borders Code, \[http://eur-lex.europa.eu/legal-\]\(http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=URISERV:114514&from=EL\)
\[content/EN/TXT/HTML/?uri=URISERV:114514&from=EL\]\(http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=URISERV:114514&from=EL\)](http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2015/2660(RSP_Schengen_Borders_Code,http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=URISERV:114514&from=EL)

Souter James, Durable Solutions as Reparation for the Unjust Harms of Displacement: Who Owes What to Refugees? *Journal of Refugee Studies* (2014) 27 (2)

Αικατερίνη Πρίφτη (22/02/2016) Ακραίες κινήσεις στο προσφυγικό από την Αυστρία. Καλεί σε διάσκεψη τις βαλκανικές χώρες. Αποκλείει την Ελλάδα. Διαθέσιμο http://www.huffingtonpost.gr/2016/02/21/story_n_9286574.html

ΔΕΚ Υποθέσεις C-402/05 P και C-415/05 P, Kadi και Al Barakaat International Foundation κατά Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 3 Σεπτεμβρίου 2008.

ΔΕΚ, υποθέσεις C-411/10 και C-493/10N. S.κατά Secretary of State for the Home Department και M. E. κ.λ.π. κατά Refugee Applications Commissioner και Minister for Justice, Equality and Law Reform, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=131157&pageIndex=0&doclang=EL&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=391191>

ΔΕΚ, υποθέσεις C-6/90 και C-9/90 , Francovich και Bonifaci κλπ. κατά Ιταλικής Δημοκρατίας, 19 Νοεμβρίου 1991, ΔΕΚ, υπόθεση C-479/93, 9 Νοεμβρίου 1995.

Έκτακτη σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, 23 Απριλίου 2015 — δήλωση: <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/04/23-special-euco-statement/>.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2007, «Πως λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση: ο οδηγός σας στα θεσμικά όργανα της ΕΕ», Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, date accessed 10/10/2016

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2007, «Πως λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση: ο οδηγός σας στα θεσμικά όργανα της ΕΕ», Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, date accessed 10/10/2016

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 2007/2004 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 26ης Οκτωβρίου 2004 σχετικά με τη σύσταση ευρωπαϊκού οργανισμού για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32004R2007&qid=1474271405714&from=EL>

Wikipedia, Κανονισμός Δουβλίνου (31/01/2016). Διαθέσιμο https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%94%CE%BF%CF%85%CE%B2%CE%BB%CE%AF%CE%BD%CE%BF%CF%85

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των περιφερειών, Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση, Βρυξέλλες, 13.5.2015 COM(2015) 240 final, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_el.pdf

Η ΕΕ με λίγα λόγια: ανθρωπιστική Βοήθεια, Έντυπο Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2013, https://europa.eu/european-union/topics/humanitarian-aid-civil-protection_el, date accessed 20/2/2017